

บทที่ 4

ลักษณะคำประพันธ์ร้อยกรองของไทยระหว่าง พ.ศ. 2485-2490

1. สภาพสังคมโดยทั่วไป

คำประพันธ์ร้อยกรองของไทยระหว่าง พ.ศ. 2485-2490 เกิดขึ้นในช่วงแห่งความสับสนทางการเมืองหลายด้านด้วยกันทั้งในประเทศและนอกประเทศ คือ

ความสับสนภายนอกประเทศ ซึ่งเป็นความขัดแย้งหลักของสังคมขณะนั้นได้แก่การที่ไทยเข้าร่วมในสงครามโลกครั้งที่ 2 ในฐานะที่เป็นฝ่ายอักษะ (เยอรมัน ญี่ปุ่น อิตาลี) ประกาศสงครามกับอังกฤษและสหรัฐอเมริกา เมื่อปี พ.ศ. 2485 ขณะที่คนไทยส่วนมากไม่เห็นด้วย และมีบุคคลกลุ่มหนึ่งซึ่งอยู่ต่างประเทศรวมตัวกันเป็นขบวนการเสรีไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2484 เมื่อสงครามสงบในปี พ.ศ. 2488 ปรากฏว่าฝ่ายอักษะเป็นฝ่ายแพ้สงคราม ไทยก็ตกอยู่ในข่ายประเทศแพ้สงครามด้วยประเทศหนึ่ง และขบวนการเสรีไทยนี้เองที่สร้างอำนาจต่อรองกับฝ่ายสัมพันธมิตร ทำให้ไทยรอดพ้นจากการเสียอิสรภาพ เมื่อ พ.ศ. 2488¹ มาได้

ปัญหาภายในประเทศในระยะ 5 ปีนี้ สามารถแบ่งได้เป็น 2 ช่วง คือ

ช่วงแรกระหว่าง พ.ศ. 2485-2487² เป็นช่วงที่รัฐบาลเผด็จการทหารของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ครองอำนาจในแผ่นดินไทยเป็นวาระที่ 2 (ต่อเนื่องจากวาระแรก พ.ศ. 2481-2485) อันเป็นช่วงที่มีปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก เช่นการประกาศ

¹ ทวี บุญเกตุ, "ประเทศไทยในระหว่างมหาสงครามโลก ครั้งที่ 2", เบื้องต้นประชาธิปไตย, หน้า 325.

² มนูญ บริสุทธี, เรื่องคณะรัฐมนตรี, หน้า 141 และ 146.

สงคราม การเปลี่ยนแปลงการเขียนหนังสือไทย การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมไทยไปสู่ระบบสากล และปัญหาอีกนานาประการที่เกิดขึ้นจากความขัดแย้งทางความคิด แต่รัฐบาลกลับประกาศว่า การแตกแยกทางความคิดนั้นทำให้ประเทศชาติล้มจมต้อง "เขื่อนน้ำ" ชาติจึงจะพ้นภัยเท่ากับเป็นการปิดกั้นความคิดเห็นของคนสมัยนั้นโดยสิ้นเชิง แต่เมื่อภาวะของบ้านเมืองผันผวนตามกระแสการเมืองของโลกใกล้จะถึงขีดสุด คือปลาย พ.ศ. 2487¹ รัฐบาลจอมพล ป. ก็ลาออกเสีย และนายควง อภัยวงศ์ ก็บริหารประเทศสืบต่อมา

ช่วงที่ 2 ระหว่าง พ.ศ. 2489-2490 ในปี พ.ศ. 2489 รัฐบาลของนายปรีดี พนมยงค์ดำเนินการปกครองประเทศได้ไม่นานนักก็เกิดเหตุสะเทือนขวัญคนไทยทั้งชาติ คือการลอบปลงพระชนม์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2489² ทำให้ประชาชนเศร้าโศกเสียใจเป็นอันมาก นายปรีดี ก็ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีตามครรถงประชาธิปไตย อีกทั้งถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้วางแผนลอบปลงพระชนม์ในครั้งนี้ ในที่สุดก็ถูกเชิญให้ออกจากประเทศไทยในปีนั้นเอง และรัฐบาล พลเรือตรีหลวงธำรงนาวาสวัสดิ์³ ก็ปกครองต่อมา แต่อยู่ได้ไม่นานนัก ก็ถูกบุคคลกลุ่มหนึ่งทำ "รัฐประหารเงียบ" เมื่อ พ.ศ. 2490⁴ และเชิญให้นายควง อภัยวงศ์ เป็นนายกรัฐมนตรีต่อมาในปี พ.ศ. 2491⁵ "ผู้นำ" ชาติไทยคนก่อนก็กลับเข้ามาครองแผ่นดินไทยอีกครั้งหนึ่งเป็นเวลานานถึง 10 ปี ติดต่อกันไป ตั้งแต่ พ.ศ. 2491 ถึง พ.ศ. 2500

จะเห็นได้ว่าทั้งกรณีการลอบปลงพระชนม์และการเปลี่ยนรัฐบาลบ่อยนี้ ทำให้ประเทศไทยไม่สามารถดำเนินการปกครองไปอย่างสงบสุขได้ ปัญหาที่ตามมาก็คือ ปัญหาทางเศรษฐกิจซึ่งเกิดขึ้นจากสาเหตุภายในและภายนอกประเทศ คือ อยู่ในช่วยภาวะเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลกภายหลังสงคราม อีกทั้งการเปลี่ยนแปลงนโยบายบริหารประเทศบ่อยครั้ง จึงทำให้ไม่

¹ มนูญ บริสุทธี, เรื่องเดียวกัน, หน้า 141 และ 146.

²⁻⁵ สว่าง ลานเหลือ, 37 ปีแห่งการปฏิวัติ (พระนคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2514), หน้า 167, 183, 218 และ 238.

สามารถแก้ปัญหานี้ได้ ทำให้คาดการณ์ที่พิถีพิถันสูงกว่าเดิมถึง 10 เท่า และเกิดปัญหา
 ขวายนอกแพงโดยทั่วไป รัฐบาลที่คิดจะแก้ปัญหาอย่างจริงจังจึงได้แก้รัฐบาลของนาย
 ปรีดี พนมยงค์ แต่ก็ถูกเชิญให้ออกนอกประเทศเสียก่อนที่จะลงมือแก้ไขภาวะเศรษฐกิจ
 อย่างจริงจัง

1.1 ผลที่มิต่อวงวรรณกรรมของไทย

วรรณกรรมไทยในระยะแรกของช่วงนี้อยู่ในภาวะที่ซบเซาเป็นอย่างมาก เนื่องจาก
 จากอยู่ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำลง ประชาชนสนใจที่จะซื้อ
 หนังสืออ่านน้อยลง อีกทั้งกระดาษพิมพ์ก็ขาดแคลนทำให้หนังสือพิมพ์และวารสารหลายฉบับ
 ต้องปิดตัวเองไปพักหนึ่ง เช่น เอกชน¹ เป็นต้น และเริ่มเปิดกิจการใหม่ภายหลังสงคราม
 สิ้นสุดลงแล้ว แต่ก็ยังมีวารสารอีกเล่มหนึ่งที่สามารถออกได้สม่ำเสมอทุกเดือน ตั้งแต่ พ.ศ.
 2485 ถึง 2487 คือ "วรรณคดีสาร" ซึ่งนอกจากทำเนียบสามัคคีชัยอันเป็นทำเนียบรัฐบาล
 สมัยนั้น และมีจอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี เป็นกรรมการด้วยท่านหนึ่ง

อีกประการหนึ่งในสมัยนั้น มีกฎเกณฑ์หลายอย่างที่บังคับความคิดและการเขียนของ
 นักประพันธ์ไทย เช่น "พระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช 2484" และการปรับปรุงวัฒน-
 ธรรมภาษาไทย ในปี พ.ศ. 2485 ทำให้นักประพันธ์จำนวนไม่น้อยหยุดเขียนหนังสือไปพัก
 หนึ่ง หรือบางคนก็เปลี่ยนแนวการเขียนไปเขียนตำราวิชาการแทน เพื่อหลีกเลี่ยงการปะทะ
 กันทางความคิด ในช่วง พ.ศ. 2484-2487 นั้น

ดังนั้น วรรณกรรมไทยโดยทั่วไปจึงซบเซาลงอย่างน่าใจหายในระยะ 2-3 ปีแรก
 ของช่วงนี้ ยกเว้นวารสารเล่มหนึ่งที่ออกมาจากทำเนียบสามัคคีชัย คือ "วรรณคดีสาร"
 ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

¹ เอกชน, "บันทึกท้ายเล่ม", ปีที่ 3 เล่มที่ 1 (15 ธันวาคม 2488), หน้า 51.

2. กวีประจำ "วรรณคดีสาร" (2485-2487)

"วรรณคดีสาร" เป็นหนังสือรายเดือนของวรรณคดีสมาคมแห่งประเทศไทย ซึ่งก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 27 มิถุนายน พ.ศ. 2485 มีจอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี เป็นประธานกรรมการ บรรณาธิการ คือ พระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าวรรณไวทยากร มีสำนักงานอยู่ที่ท่าเนียบสมาคมศิษย์ มีกรรมการอยู่ 10 ท่าน ซึ่งล้วนแต่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิทางภาษาและวรรณคดีไทย อาทิ พระยาอนุมานราชชน (นายยง อนุมานราชชน) พระสารประเสริฐ (นายตรี นาคะประทีป) พระวรเวทย์พิสิฐ (นายวรเวทย์ ศิวะศรียานนท์) ฉบับแรกออกสู่ตลาดหนังสือเมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2485

ในเล่มที่ 4 ฉบับเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2485 ท่านบรรณาธิการได้เขียนถึงจุดมุ่งหมายในการออกหนังสือเล่มนี้ไว้ว่า

ตั้งแต่ท่านนายกรัฐมนตรี ได้จัดการส่งเสริมวรรณคดีไทยมาเป็นเวลาเพียงเล็กน้อย การประพันธ์ก็ใจเร็นก้าวหน้าไปทันตาเห็น ดังนั้นประจักษ์สัจยานในการประกวดบทประพันธ์ซึ่งรางวัลของวรรณคดีสมาคมแห่งประเทศไทย แสดงว่าจำนวนผู้ที่เข้าแข่งขันก็ทวีเพิ่มขึ้นโดยรวดเร็ว กับทั้งคุณภาพก็ดีขึ้น หย่างน่าชื่นชม...

บันดาศมาชิกของวรรณคดีสมาคม ก็ได้ช่วยกันเขียนบทประพันธ์ทั้งร้อยกรองและร้อยแก้วมาลงพิมพ์ ทั้งนี้ได้กระทำโดยระมัดระวัง เพราะความมุ่งหมายมิใช่จะประพันธ์เรื่องสำหรับอ่านเล่นเท่านั้น แต่จะชักชวนและชี้ทางให้พี่น้องชาวไทยสนใจในการประพันธ์ และหัดหรือแสดงการประพันธ์ให้วรรณคดีไทยรุ่งโรจน์ต่อไปด้วย ¹

¹ วรรณคดีสาร, "บทบรรณาธิการ" ปีที่ 1 เล่ม 4 (พฤศจิกายน 2485), หน้า 1.

ฉะนั้น จึงไม่น่าสงสัยเลยว่าทำไมหนังสือเล่มเล็ก ๆ นี้จึงมีบทประพันธ์ร้อยกรอง อยู่ไม่น้อยกว่าครึ่งเล่ม และในฉบับพิเศษบางฉบับเช่นวันครบรอบวันเกิดของนายกรัฐมนตรี และของท่านผู้หญิง มีบทร้อยกรองอวยพรวันเกิดอยู่ในเล่มดังกล่าวนั้นก็เกือบเต็มทั้งเล่มทีเดียว

บทร้อยกรองใน "วรรณคดีสาร" มีทั้งที่เป็นบทสั้น ๆ มีเนื้อความประมาณ 1-3 หน้า และบทยาวก็จะเป็นเรื่องต่อเนื่องกันหลายฉบับ เช่น เรื่อง "นาครีคำฉันท์" ของนายอรุณ บุญมานพ (เจ้าของนามปากกา "แสงทอง") "นิทานอิหร่านราชสมบัติ" ของนายมนตรี ตราโมท เป็นต้น

กวีหรือนักประพันธ์บทร้อยกรอง ในสังกัดของ "วรรณคดีสาร" ที่มีผลงานปรากฏ อยู่เป็นประจำ ได้แก่

พันโทหญิง ละเอียก พิบูลสงคราม	นายวรเวทย์ สิวะสริยานนท์
นายอรุณ บุญมานพ	นายเชย สุนทรพิพิธ
นายสนธิ ศตะกูรมะ	นายเนียรุ ราชสมบัติเทศ
นายมนตรี ตราโมท	นายใจ สุวรรณทัต
นาย ภ. คุปตะวานิช	นายประเสด็จ ทรัพย์สุนทร ¹

นอกจากนี้ก็มีท่านบรรณาธิการเอง และนักประพันธ์ที่ ซึ่งมีผลงานไม่มากนัก นักประพันธ์เหล่านี้แท้จริงก็คือ นักปราชญ์ทางภาษาและวรรณคดีไทยคนสำคัญของไทยนั่นเอง และหลายท่านก็ "กรรมการวรรณคดีสาร" อยู่ด้วย นับได้ว่า "กรรมการวรรณคดีสาร" มีความพยายามอย่างยิ่งที่จะชักชวนและชี้ทางให้พี่น้องชาวไทยสนใจในการประพันธ์ตามนโยบาย ส่งเสริมวรรณคดีไทยของรัฐบาล

¹ ตัวสะกดและหลักการเขียนภาษาไทย คงตามต้นฉบับเดิมในสมัยการปรับปรุง วัฒนธรรมภาษาไทย.

และการที่รัฐบาลชุก จอมพล ป. พิบูลสงคราม ส่งเสริมวรรณคดีไทยนี้ หัวหน้า
เองก็ได้อธิบายไว้ใน "วรรณคดีสาร" ว่า

ในสังคมทั่วไปจะเป็นทางการเมืองหรือเป็นกิจการอื่นใด ย่อมสำคัญได้ก็
เพราะวรรณคดีสนับสนุน... ฉันเห็นความสำคัญของวรรณคดีอย่างนี้ จึง
หยากเผยแพร่วรรณคดีไทยให้แผ่ไพศาลมากที่สุด และเชิญชวนพี่น้องชาวไทย
ช่วยกันส่งเสริมวรรณคดีไทยของเรา จนได้ชื่อว่า "วรรณคดีสร้างรักไว้หนึ่งนั้น
คือรักชาติไทย" ¹

รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ส่งเสริมวรรณคดีไทย หรือการประพันธ์ร้อย-
กรองของไทยขึ้น เพื่อสร้างความรู้รักภักดี หรือเพื่อปลูกฝังลัทธิชาตินิยมขึ้น คำประ-
พันธ์ร้อยกรองจึงถูกนำมาใช้เป็นรูปแบบสร้างความรู้รักภักดี และเพื่อเสนอเนื้อหาสคฺติ
ผู้นำรัฐบาลสมัยนั้น อีกทั้งช่วยเผยแพร่และสนับสนุนนโยบายของท่าน "ผู้นำ" ผู้ช่วย

ฉะนั้น คำประพันธ์ร้อยกรองในสมัยนั้น จึงกลายเป็นเครื่องมือทางการเมือง
อย่างหนึ่ง เพื่อส่งเสริมและค้ำจุนความมั่นคงของนโยบายรัฐบาลในสมัยนั้น

2.1 ท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม

กวีคนหนึ่งที่น่าจะกล่าวถึงไว้ ณ ที่นี้คือ ท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม เพราะ
ได้ประพันธ์งานจำนวนไม่น้อยลงพิมพ์ใน "วรรณคดีสาร" ทั้งในฐานะส่วนตัว ในฐานะภรรยา
นายกรัฐมนตรี และในฐานะสำนักวัฒนธรรมฝ่ายหญิง เป็นผู้ช่วยส่งเสริมในคำประพันธ์ร้อย-
กรองเพื่อผู้ชื่นชวยคนหนึ่ง ตามนโยบายของท่านผู้นำประเทศ ผลงานของท่านมีทั้งที่เป็น

¹ จอมพล ป. พิบูลสงคราม, "คุณค่าของวรรณคดี", วรรณคดีสาร, ปีที่ 1 เล่มที่
12 (กรกฎาคม, 2486), หน้า 3.

โคลง กลอน ฉันท์ และกาพย์ นักประพันธ์ผู้หนึ่งซึ่งเป็น "ครู" ของท่าน กล่าวถึงความสามารถทางการประพันธ์ของท่านไว้ว่า

ท่านมีลำดับการร้อยกรองที่แปลก กล่าวคือ ท่านลำดับดังนี้

โคลง กลอน ฉันท์ กาพย์ ปรากฏว่าท่านแต่งโคลงเป็นก่อนที่สุด... ในการประพันธ์คำโคลงนั้น... ท่านร้อยกรองได้ไพเราะยิ่งนัก... โคลงเป็นมือขวาของท่านผู้หนึ่ง... เป็นผลิตภัณฑ์ซาบซึ่งตรึงใจ สละสลวย พังไพเราะ ไม่มีการวางเอกโทในที่ไม่ควรวาง... และท่านผู้ยิ่งพิบูลสงคราม ก็มักชอบแต่งโคลงเป็นการปลุกใจให้คนรักชาติบ้านเมือง รักษาของชาติ รักศีลธรรม วัฒนธรรม และชักชวนให้เสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ¹

ส่วนการประพันธ์บทร้อยกรองชนิดอื่น ๆ นั้น "ครู" ผู้นี้ไ้กล่าวชมไว้อีกว่า ในคำกลอนนั้น "มีสัมผัสในมากและฟังรื่นหู... ไม่มีกลอนพาไป... ไม่มีฉีกเสียงในวรรคสองและวรรคท้าย... ไม่มีอาเกอ เช่น กายา โรคา... ไม่ตัดศัพท์ผิด... ประมวลความว่าในหลักวิพากษ์วิจารณ์คำกลอนตามแบบครูแก้วทั้งหลายนั้น จะหาไม่พบข้อละเมิดใด ๆ ในคำกลอนของท่านผู้หนึ่งเลย" ²

ส่วนฉันท์นั้น "ท่านมีสัมผัสในคำศัพท์ภาษาบาลีหรือสันสกฤตมาก... แต่อย่างไรก็ดี ท่านได้ใช้มานะอุสาหะอย่างเต็มที่สรรหาศัพท์ที่ไม่ยากนักมาร้อยกรองเป็นคำฉันท์สำเร็จ" ³

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ พ.อ.น. สารานุกรมประพันธ์, "ท่านผู้หนึ่งกับวรรณคดี", วรรณคดีสาร, ปีที่ 2 เล่มที่ 3 (ตุลาคม 2486), หน้า 36-37.

² เล่มเดียวกัน, หน้า 38.

³ เล่มเดียวกัน, หน้า 39.

เนื่องจากท่านผู้รู้ในเชิงประพันธ์นี้ ได้วิจารณ์หรือกรองของท่านผู้หนึ่งละเอียดยก
พิบูลสงคราม ไว้เกือบทุกแง่มุมของรูปแบบคำประพันธ์แล้ว ผู้วิจัยจึงขอคัดเลือกบท
ประพันธ์ของท่านผู้หนึ่งมาเสนอไว้เพื่อประกอบการพิจารณาของผู้อ่านโดยทั่วไป ดังนี้

โคลงสี่สุภาพ

ในกาลเกิดชาติหน้า	ตัวฉัน
ขอเกิดเป็นชาวพันธุ์	พืชกล้า
ประจำชาติไทยอัน	เอกราช ไทยเอ๋ย
เลี้ยงชีพพี่น้องชา	ที่ มั่นแค้นแดนไทย ¹

กลอน

ฉันทั้งสองปองจิตคิดถึงท่าน
ทุกวันวารมิไคววายวนถวิล
คิดคำนึงตรึงจิตเป็นอาจิน
ไคยนิยมชาวทหานสะรานใจ ²

ฉันท์

สืบสิ้นนะเคื่อนกรรกา	สุภาวระมงคล
คล้ายวันกำเหนิดทะวีระชน	พระผู้นำชาติไทย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ ละเอียดยก พิบูลสงคราม, "ขอบคุณจากดวงใจ", วรรณคดีสาร, ปีที่ 2 เล่มที่ 3 (ตุลาคม, 2486), หน้า 13.

² ละเอียดยก พิบูลสงคราม, ปรากฏในบทความของ พ.อ.น. สารานุกรมประพันธ์, "ท่านผู้หนึ่งกับวรรณคดี", วรรณคดีสาร, เล่มเดียวกัน, หน้า 38.

จอมพลพิบูล ฯ วีริยะภาค   มนะภาคดกนชัย
 ฃู๋ยากรล่ำบากรกลประลัษ   กัมีทอระยอเกรง 1

กาพย

ควยลักรัษชาติ   กลาบั้งอาคมาประลอง
 รานลัพททานผอง   โอพนองททานทาน 2

ในคานเนือหาของค้ำประพัษรอรอง ทานผุทญัิงละเอียค พิบูลสงคราม มัจะ
 ประพัษงานสนับสนุนนโยบายของรัฐบาลในคานตาง ๆ เช่น นโยบายปรบัปรุงวัฒนธรมไทย
 และนโยบายสร้างชาติไทยไให้เป็นชาติมหาอำนาจ ดังควอยางตอไปนี้

ก. บทรอรองสนับสนุนนโยบายปรบัปรุงวัฒนธรมไทย

สร้างสรพลัิงวชนลัษ	ผลนัจเรินนาน
ชาติไทยจะเรือังกิพิลลาล	สุรลลลประเลคไชย
กอเกคบวรวิจลกรกาล	กิลลสารประโยชนไป
วรرنกัันก็เพือองนิยมนไกล	ลัจานงทะผุ้นำ 3
มุงไให้ประชานลกรสุข	นลรทุขมิพั้วพัน
มุงไให้ประชานลกรบัน-	ลวิวัชนลัษมงาม 4

1 ละเอียค พิบูลสงคราม, "กตัณญกตเวทล", วรرنคคิลลาร, ปีที่ 1 เลมที่ 12
 (กรกฏาคม, 2486), หนา 6.

2 ละเอียค พิบูลสงคราม, "ขอบคูนจากควงใจ", อางแลว หนา 108.

3-4 ละเอียค พิบูลสงคราม, "ลลคควันชาติ", วรرنคคิลลาร, ปีที่ 1 เลมที่ 11
 (มลฎนายน 2486), หนา 4.

ข. บทroyกรองสนับสนุนนโยบายสร้างชาติไทยให้เป็นชาติมหาอำนาจ

สร้างชาติสุชาติมหาอำนาจ	มณฑลไทเป็น
รุ่งเรืองประเทืองนิรลาคัน	สุขสันต์วันครกาล ¹
สร้างชาติสุชาติมหาอำนาจ	อริราชภัยเบา
ชาติไทยดเกิงกิตติชเวง	ชชวาลนะอารยชน ²

จากตัวอย่างดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม พยายามอย่างยิ่งที่จะช่วย "ท่านผู้นำ" บริหารประเทศให้เจริญรุ่งเรือง ทั้งทางด้านการปกครอง และวัฒนธรรม กวีบางท่าน³ จึงยกย่องว่าท่านเป็น "ประมุขหญิงไทย" คู่กับ "ประมุขชาย" คือ จอมพล ป. พิบูลสงคราม

2.2 พระยาสุนทรพิพิธและกวีอื่น ๆ

พระยาสุนทรพิพิธ (เชย สุนทรพิพิธ) เป็นกวีที่มีผลงานปรากฏใน "วรรณคดีสาร" รองจากท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม งานของท่านมีลักษณะเด่นคือ มุ่งเน้นคำขวัญ "เชื่อผู้นำชาติพ้นภัย" อยู่แทบทุกบท เชิญชวนให้ผู้อ่านสนับสนุนนโยบายของท่านผู้นำทุก ๆ คน เพื่อความอยู่รอดของชาติ และเพื่อความเป็นชาติมหาอำนาจในอนาคต ตัวอย่างบท รอยกรองเหล่านี้ได้แก่

¹⁻² สำนักวัชรินทร์ฝ่ายหญิง (ละเอียด พิบูลสงคราม), "กตัญญูทเวที", วรรณคดีสาร, ปีที่ 1 เล่มที่ 12 (กรกฎาคม 2486), หน้า 6.

³ ฉำ ทองคำวรรณ "พญชานุกรมคำกลอน", วรรณคดีสาร, ปีที่ 2 เล่มที่ 3 (ตุลาคม, 2486), หน้า 53.

ทุกทุกทางผู้นำปลุกทุกทุกทาง
 เหตุครั้งนี้อาเพศเหตุครั้งนี้
เชื่อผู้นำทุกเมื่อเชื่อผู้นำ
 บอกสิ่งใดในนอกบอกสิ่งใด

จึงควนที่ตามหย่างจึงควนที่
 จะปลอดกัยในวิดีจะปลอดกัย
 หย่าสงสัยใจจำหย่าสงสัย
 จงทำตามท่านไปจงทำตาม ¹

การเมืองการบุช ไซเรื่องสมมุติ นำมาพุกกัน มอบให้รัถบัล
วิจารนจัคสรร ฟังคำส่าคัน ตรงจากผู้นำ

ให้เคินทางไน ทางชวาทางชาย ทางทรงรีบท่า พรอมกัน
หังชาคิ คัวาคหังส่า รือไยไมคว่า เี้ยงทแนนอน ²

เมื่อผู้งโคขามนำผู้นำผู้
ผู้จะขามถึงมังทรงทางคิ
หมมนุสกิเป็นเชนคังว่า
นำทางไนไปทางนันหยากันกาง

เป็นผู้จุงผู้งขามตามวิดี
 ก็เพราะมีผู้นำขำนำนำนำนำนำนำนำ
 มีหัวนำเคินนำหย่าท่าชวาง
 กิจทุกหยำงสำหรเคเสเคสำราน ³

พระยาสุนทรพิพิธ มีความสามารถประพันธ์งานโดยใช้รูปแบบหลายชนิด มีทั้งที่เป็นกลอนกลบทและกาพย์ มีการเล่นสัมผัสทุกวรรค มุ่งเสียงที่ไพเราะเป็นสำคัญ รองจากเนื้อหาที่ต้องการเสนอ

ศูนย์วิทยทรัพยากร

¹ ช. สุนทรพิพิธ, "งูกลิ้นหาง", วรรณคดีสาร, ปีที่ 1 เล่มที่ 5 (ธันวาคม, 2485), หน้า 6.

² ช. สุนทรพิพิธ, "ระงับอกุศล 2486", วรรณคดีสาร, ปีที่ 1 เล่มที่ 6 (มกราคม, 2486), หน้า 38-29.

³ ช. สุนทรพิพิธ, "ตามผู้นำ", วรรณคดีสาร, ปีที่ 1 เล่มที่ 12 (กรกฎาคม, 2486), หน้า 26.

นอกจากบทร้อยกรองสั้น ๆ เหล่านี้ พระยาสุนทรพิพิธ ยังได้ประพันธ์บทร้อยกรอง
เรื่องยาว ชื่อ "สร้างชาติ" ลงต่อเนื่องกันหลายฉบับ มีเนื้อความเป็นบทเจรจาโต้ตอบ
ระหว่างนายมั่นกับนายคง ซึ่งเป็นชื่อที่คุ้นหูคนไทยที่ฟังวิทยุกรมโฆษณาการในระบอบนั้นเอง

กวีอื่น ๆ นอกจาก ท่านผู้หญิงละเอียก พิบูลสงคราม และพระยาสุนทรพิพิธ ได้แก่
ผู้รู้ทางภาษาและวรรณกรรมไทยหลายท่าน เช่น พระวรเวทย์พิสิฐ (ว. สิวะศรียานนท์)
พระราชธรรมนิเทศ (เพ็ชร ราชธรรมนิเทศ) และ นายฉ่ำ ทองคำวรรณ ทุกท่านเสนอ
เนื้อหาคล้ายคลึงกัน คือ พยายามปลุกใจให้คนไทยรักชาติตามนโยบายชาตินิยมของรัฐบาล
และให้คล้อยตามความคิดเห็นของ "ท่านผู้นำ" โดยพร้อมเพรียงกัน ตัวอย่างได้แก่

อันวาจาของสามัคคีชัย	มีชื่อไทยสำคัญท่านเจ้าจี้
ให้รักชาติจิงจิงยิ่งชีวี	เราตายดีกว่าชาติขาดชีวา ¹
ขอทวยประชาไทย	มนะไปนิรันดร
จิตเอื้อและอาทร	คติขันประมุขไทย
ว่าโรก็ตามกัน	บมิหวั่นมันส์ไหว
เพื่อชาติจะคลาดไคล	ประลุความจเรินเทอน ²

ในคำกรูปร่างแบบ บทร้อยกรองของ นายฉ่ำ ทองคำวรรณ นักปราชญ์คนหนึ่งของ
ไทยแสดงฝีมือทางการประพันธ์ "พยัญชนะอนุกรมคำกลอน" ยกย่องนโยบายของท่านผู้นำด้วย
การเล่นอักษรของไทยสมัยนั้น ซึ่งมีเพียง 31 ตัวไว้ดังนี้

¹ เพ็ชร ราชธรรมนิเทศ, "กวีเยี่ยมเพ่งมองโนเงงงาม", วรรณคดีสาร, ปีที่ 1
เล่มที่ 4 (พฤศจิกายน, 2485), หน้า 42.

² ว. สิวะศรียานนท์, วรรณคดีสาร, ฉบับคล้ายวันเกิด พระท่านจอมพล ป.
พิบูลสงคราม 14 กรกฎาคม 2486, ปีที่ 1 เล่มที่ 12 (กรกฎาคม, 2486), หน้า 28.

ก ช ค ง จ ฉ ช ฐ
 กาลัง เข้มแข็ง คนคว่า เจื่อนแฝง จเริน ฉับไว ชาติไทย ทรงวิทย์
 ฎ ก ต ถ ท ฐ
 ญาติมิตร คีใจ ทรากตรา ถากไถ ท่างาน ธรณี
 น บ ป ผ ฝ พ ฟ ภ ม ย ร
 นายก บำรุง ปวงชน ผดุง ฝ่ใจ พาที ฟื้นฟู ภูมิพล มุ่ง ยน รัสมิ
 ล ว ส ห อ ฮ
 หลัก วัชนะ สรี แห่ง เอกราช เอย ¹

ในช่วง พ.ศ. 2485-2486 คำประพันธ์ร้อยกรองใน "วรรณคดีสาร" มีจำนวน
 มากมาย ตามนโยบายฟื้นฟูวรรณคดีของ จอมพล ป. พิบูลสงคราม แต่ต่อมาในระยะ
 พ.ศ. 2487 คำประพันธ์ร้อยกรองเหล่านั้นได้ลดจำนวนไปอย่างมาก ในที่สุดเหลือเพียง
 "นิทานอิเหนาราชรมิ" ของนายมนตรี ตรีโมท ลงต่อเนื่องกันไปเพียงเรื่องเดียวเท่านั้น
 แสดงให้เห็นว่าการประพันธ์ร้อยกรองสนับสนุนนโยบายรักชาติและสัจจผู้นำชาติ ไม่
 สามารถจะคงอยู่ต่อไปได้ เนื่องจากสภาพสังคมแสดงให้เห็นว่า คำขวัญ "เชื่อนำชาติพัน
 ภัย" อาจทำให้ชาติไทยไม่สามารถอยู่รอดได้ เพราะขณะนั้นฝ่ายอำนาจที่ "ผู้นำ" นำชาติ
 ไทยไปรวมด้วยนั้น กำลังอ่อนกำลังไปทุกที ในที่สุด "วรรณคดีสาร" ก็จำต้องเลิกกิจการ
 ไปในปี พ.ศ. 2487 พร้อม ๆ กับ "ทานผู้นำ" ที่ก้าวจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของไทยใน
 ระยะเวลาสงครามโลกครั้งที่ 2

¹ ฉำ ทองคำวรรณ, เล่มเดียวกัน, หน้า 53.

3. คำประพันธ์ร่ายกรองหลังสงครามโลกครั้งที่ 2

หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ภาวะสังคมไทยยังไม่ราบรื่นคึกคัก เนื่องจากสงครามก่อให้เกิดผลทางเศรษฐกิจอย่างใหญ่หลวง บทร่ายกรองที่เกิดขึ้นจากวารสารบางเล่มในระบายนี้นี้จึง เป็นเสมือนกระจกเงาส่องสะท้อนสภาพสังคมออกมาให้ผู้อ่านรับทราบได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะกลุ่ม "เอกชน" เพราะภาวะสงครามทำให้พวกเขาต้องหยุดกิจการหนังสือพิมพ์ไประยะหนึ่ง

3.1 นักประพันธ์กลุ่ม "เอกชน"

วารสาร "เอกชน" เริ่มต้นฉบับที่ 3 ในเดือน ธันวาคม พ.ศ. 2488 หลังจากที่หยุดกิจการไปในช่วงสงคราม นักประพันธ์ประจำเอกชนในช่วงนี้มักจะเป็นนักประพันธ์ใหม่ที่ผลิตผลงานขึ้นจากสภาพสังคมขณะนั้น เนื้อหาของบทร่ายกรองจึงเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจและฐานะความเป็นอยู่ของคนไทยสมัยนั้นอย่างมาก ทั้งในระหว่างสงคราม และภายหลังสงคราม โดยมีไค่มงวิพากษ์วิจารณ์นโยบายของรัฐบาลแต่อย่างใด

ในเรื่องสภาพสังคมระยะสงครามนั้น มักจะปรากฏข้อความวิจารณ์เศรษฐกิจของไทยมากกว่าเรื่องอื่น ๆ สภาพสะท้อนที่ออกมาชัดเจนพอสมควร เพราะมาจากความคิดเห็นของนักประพันธ์หลายคนด้วยกัน เช่น

รายไค่ทรง กงเคิม ไบเข็มชยาย	แต่รายจ่าย ทวมทน ทนคำขวัญ
ตองออกคอม ถนอมไซ ไปวันวัน	เพื่อเขาคัน สมดุลย์ กับทุนรอน
แมมีไค่ บานเบง ควย <u>เซ็งดี</u>	หรือ เศรษฐี สงคราม ชิงลามสลอน
<u>ไมคองหลวง โกงราษฎร</u> ไทชาครอน	ไมปลิ้นปลอน ลูบเลื้อค หรือเชือกเนื้อ

...	...
ไมเคยกิน <u>รำแกลบ</u> แอบกระสอบ	ไมโกยกอบ <u>บัตรยา</u> มาเตลาย
อีกทั้ง <u>แบงก์</u> ไบละพัน อันพรารพราย	ไม่มีกราย เขาคลัง หวังกำไร

ทั้ง ของเดือน ทุกอย่าง ไม่สร้างสม นอนนิยม แสงหา มากลัวไกล
 อบายมุข ขอหลัก ปลีกหางไกล ช่างเถอะ ! ใคร หากเชื่อว่า โง่จัง ¹

บทร้อยกรองบทนี้ แสดงให้เห็นอาชีพของคนไทยสมัยสงครามได้คือว่า มีการหากิน
 กันด้วยอาชีพแปลก ๆ เพื่อหวัง เงิน เพียงอย่างเดียวเท่านั้น ทำให้พอคาธรรมตากลาย
 เป็น "เศรษฐีสงคราม" และข้าราชการผู้รับใช้ประชาชน กลายเป็นผู้โกงประชาชนไปได้
 มีบทร้อยกรองบางบทประณามบุคคลดังกล่าวนี้ พร้อมทั้งสาปแช่งไว้ด้วย ว่า

ขออย่ามีที่คนพาลสันดานหยาบ	มากอบาปกรรม เชื้อคนเนื้อเลือดไหล
พวกชายชาติซาดส์จากคินไทย	พวกจิตใจทรยศจงหมกต้ว
พวกโกงคลังบังหลวงหลอกหลวงราษฎร	ให้พินาศอับเฉาหมดเงาหัว
พวกถือเพศเค็ดกิจการสามานย์มัว	พวกทำชั่วโดยอำนาจของราชการ
...	...
พวกกักกันสรรพสินค้าพวกหนาเลือด	คอยเนียนเชือกค้ำขายโหดร้ายเหลือ
พวกลับปลับอัปรีมีเหลือเพื่อ	พวกเหยียบเรือสองแคมแถมสอพลอ
...	...
ไหวอควายหมกคัสจากถิ่นสยาม	ให้สูญนามสุนโยคครทมหโคขง
เมื่อถิ่นไทยไร้เชิญไม่เป็นโพลง	ช่วยเปิดโปงคนคคให้หมกลง ²

ความปั่นป่วนทางเศรษฐกิจนี้เกิดขึ้นเพราะภาวะสงครามประการหนึ่ง นอกจากนี้
 นั้นก็ยังมีอาจเกิดจากผู้นำที่รับผิดชอบต่อเศรษฐกิจของชาติโดยตรง คือ คณะรัฐบาล ไคมี

¹ หยาคณ, "ชีวิตยามสงคราม", เอกชน, ปีที่ 3 เล่มที่ 1 (15 ธันวาคม 2488), หน้า 16.

² เจ้าหญิงจันทิมา, "พิษฐาน", เอกชน, ปีที่ 3 เล่มที่ 3 (29 ธันวาคม 2488), หน้า 18-19.

บทร้อยกรองอยู่บทหนึ่งทีวี่ เเคราะห์เหตุที่ข้าราชการจรรยาภูริบงหลวง พร้อมกับให้ขอเสนอ
แนะไว้ว่า

สักราเสนาทุลุมลเหตุ	ที่อาเภทไปทุกวันนี้ให้เห็น
การครองชีพแพรวานำตากะเค็ม	จึงต้องเฝ้าคูชิวาข้าราชการ
ปล่อยให้โง่งกินบ้างประทังชีพ	ถ้าขึ้นปีบก็จะแบนแสนสงสาร
ไม่ให้โง่งเงินเดือนต้องเอื้อพอเจ้าจวน	ไม่ก็คานของแพ่งให้อยู่ครองคูเอ๋ย ¹

ในสังคมขณะนั้น แม้ในปัจจุบันนี้ สิ่งที่สร้างความแตกต่างทางชนชั้นสิ่งหนึ่งก็คือ
ฐานะทางเศรษฐกิจ ซึ่งสามารถกำหนดชีวิตของคน 2 คน ให้แตกต่างกันราวฟ้ากับดินได้
นักประพันธ์ท่านหนึ่งได้อธิบายเปรียบเทียบชีวิตความเป็นอยู่ของคน 2 ชนชั้น ตั้งแต่เกิดจนตาย
ชี้ให้เห็นว่าเงินหรือเศรษฐกิจเท่านั้นที่เป็นเครื่องกำหนดชีวิตของคนเราทุกด้าน ดังนี้

เขากำเนิดเกิดมามีข้าทาส
 ประยูรญาติผู้ผูกคอตระกษา
 ในสถานบานของละอองตา
 ซึ่งสขารมยยิ่งทุกสิ่งไป
 หงพอแม่แลลวนขบวนบท
 เกียรติยศไกรกิตคือคดีย
 ...
 โภชนาอาหารตระการล้ำ
 ล้วนแต่ทำคางดาว เขามาขาย
 ไคอิมเอม เปรมสุขสนุกกาย

เขากำเหน็ดเกิดมาเหมือนข้าทาส
 ไม่มีญาติผู้ผูกคอตระกษา
 ในสถานบานของไม้คองตา
 ซึ่งหลังจากจากแหวงทุกแห่งไป
 หงพอแม่ก็จนตองหนอด
 อภัยศตรอมจิตต์เป็นนิสสัย
 ...
 โภชนาอาหารกันดารล้ำ
 มีก็ถวายน้ำคชาวทุกเขาสาย
 ไม้อิมทองรองครางแหววางวาย

¹ วังสรรพศาสตร์, "สักราเอกชน", เอกชน, ปีที่ 3 เล่มที่ 15 (23 มีนาคม 2489), หน้า 8.

พวกคนใจคอปอนทวยซอนทอง

...

พอเติบโตใหญ่โตเรียนทั้งเพียรหัด
 สार พักแผนฝึกการศึกษา
 จบชั้นเรียนเพียรทอขอกิจจา
 ในนานาประเทศนิเวศน์ไกล
 กลับมาบ้านงานทำกล้าเลิศ
 คนชูเชิดไกรภิตตอติศัย
 เคนวางท่าผาผิงตามพึงใจ
 สมกับไปชุบรางวัลในทางแดน

...

มีคูครองมองตาสงายิ่ง
 เป็นผู้หญิงสูงศักดิ์มีหลักมั่น
 ใหญ่กำเนิดเกิดบุตรสุดชีวิต
 หฤหรรษ์ปรีดาเป็นยาใจ
 พอแก่เขา เขาชื่นซึ่งบรรลู่
 สูงอายุสมจิตพิสมัย
 จนถึงที่ชีวิตไคบรรลือ
 ก็นอนในโกลของละอองตา

แมกใจกะลาปอนแทนซอนทอง

...

พอเติบโตใหญ่โตเรียนหรือเพียรหัด
 สार พัก เรื่องงานการศึกษา
 แทนจะเรียนเพียรกว่าแต่ทำนา
 ทุกทิวาตอนควลยสบายใจ
 อยู่กับบ้านงานทำตามกำเนิด
 ใครจะเชิดชูหน้าก็หาไม่
 จะวางท่าผาผิงก็พริ้งใจ
 กลัวผู้ใหญ่เจ้านายอยู่ปลายแดน

...

มีคูครองมองผาคอนาถยิ่ง
 เป็นผู้หญิงจนจนเหมือนตนนั้น
 ใหญ่กำเนิดเกิดบุตรสุดชีวิต
 เหมือนช่วยกันเพิ่มยากลำบากใจ
 พอแก่เขา เขาชื่นซึ่งบรรลู่
 สูงอายุไรสุขทุกสมัย
 จนถึงที่ชีวิตไคบรรลือ
 ก็นอนในโกลซึ่งไม่พึงตา¹

บทร้อยกรองบทนี้เปรียบเทียบชีวิตความเป็นอยู่ของชีวิต 2 ชีวิต ซึ่งต่างกันตาม
 ฐานะเศรษฐกิจไว้อย่างละเอียด ตั้งแต่เกิด การเลี้ยงดูในวัยเยาว์ การศึกษา การทำงาน

¹ โฆณา, "ชีวิตหนึ่งกับอีกชีวิตหนึ่ง", เอกชน, ปีที่ 3 เล่มที่ 23 (18 พฤษภาคม 2489), หน้า 7-8.

การแต่งงาน การครองชีวิต ไปจนถึงตาย ซึ่งทำให้ผู้อ่านเห็นได้ชัดว่าชีวิตทั้งสองแตกต่างกันในทุกด้านตั้งแต่เกิดจนตาย เพราะมีรากฐานจากความแตกต่างทางฐานะ เศรษฐกิจ ตั้งแต่บรรพบุรุษสืบทอดมาถึงตน ทำให้คนสองค่างอยู่ในชนชั้นนั้น ๆ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จนดูเหมือนว่าจะกลายเป็นกฎของสังคมข้อหนึ่งไป โดยปริยาย ผู้ประพันธ์ผู้นี้พยายามอย่างยิ่งที่จะสร้างความเหมือนกันหรือความคล้ายคลึงกันทางรูปแบบ เพื่อให้อธิบายความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงในทางเนื้อหาโดยเลียนศัพท์ เลียนเสียง และเลียนสัมผัส ซึ่งทำให้คำบางคำดูคลุกหรืออ่อนความหมายไปบ้าง

ผู้ประพันธ์ท่านนี้มีใจจบพรอกรองของท่านเพียงแต่การเปรียบเทียบเท่านั้น หากยังชี้แนะให้เห็นว่า เราจะแบ่งแยกชีวิตของคนในสังคมตามฐานะทางเศรษฐกิจว่าใครรวย ใครจน ทำไม เพราะไม่ว่าใครก็จะต้องมาถึงจุดจุดหนึ่งร่วมกัน จุดนั้นคือความตาย ซึ่งเป็นสิ่งที่วัดใจว่าคนเราทุกคนนั้นเท่าเทียมกัน คือเกิดแล้วก็ต้องตายเหมือนกัน เพราะฉะนั้นเราจึงควร เปลี่ยนค่านิยมในการมองคนเสียใหม่ โดยมีใจแบ่งจากความยากคิมเงินเพียงประการเดียว ผู้ประพันธ์ใจจบพรอกรองนี้ควยขอความว่า

ใคร เห็นคนจน ไพรมีไซคน	ก็ไซคน เป็นมนุษย์ตั้งจุดหมาย
ใคร เห็นคนจน ยากลำบากกาย	รู้ว่าไซคน แทนนั้นแหละคน ¹

บทพรอกรองที่ยกมานี้แสดงให้เห็นว่า หลังสงครามโลกครั้งนี้ นักประพันธ์หลายท่านมองคนในลักษณะที่ต่างไปจากเดิม เริ่มฉงนในค่านิยมเก่า ๆ อาจเป็นเพราะสงครามนั้นเองเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้เขาเกิดความรู้สึกนี้ เพราะสงครามประหัตประหารชีวิตคน และสร้างฐานะของคนบางคนในชั่วพริบตา ผู้ประพันธ์ท่านเดียวกันนี้ได้แสดงแง่คิดไว้ว่า

¹ โฆษณา, "ชีวิตหนึ่งกับอีกชีวิตหนึ่ง", เอกชน, ปีที่ 3 เล่มที่ 23 (18 พฤษภาคม 2489), หน้า 7-8.

โอสงครามความดีไม่มีแน่
พอแม่อุญทนต์หายไปต่างแดน

...

วากำเนิดเกิดมาในนาคร
ไม่ยั้งศักดิ์ลักขณาไปทั่วกัน
ต่างกำเนิดเกิดเป็นคนทุกคนไป

บั้งเกิดแต่ทุกซ้ากวิบากแสน
ผิวเมียบแสนพิสวาสของคลาดคลา

...

ไม่ว่าตอนขอบเขตประเทศไทย
ไม่ลดหลั่นอาการสถานไหน
ไซชาติใดเป็นทาสของชาติตน¹

นอกจากการตระหนักถึงการแบ่งแยกชนชั้นในสังคมไทยแล้ว ภายหลังจากสงครามยังปรากฏทรอยกรองสะท้อนภาพความเสื่อมโทรมของสังคมหลังสงครามอยู่หลายบท ซึ่งสภาพความเสื่อมโทรมดังกล่าวนี้เกิดจากเศรษฐกิจอื่น เช่นเดียวกัน

สงครามเสร็จเค็ดชาคองนาถหนอ	ทุกชาติก็จนยากลำบากหนัก
คนนับล้านบ้านที่ไม่มีพัก	เสื่อผืนจกพันกายแทบไม่มี
โภชนาอาหารกันดารสุด	ต้องมวยมควอดควายกลายเป็นผี
บั้งเกิดโจรโสมจิตตขึ้นผิดที่	ประชาชีชอกชำระกำใจ
ศีลธรรมสำหรับความชั่ว	เห็นแก่ตัวทุจริตผิดวิสัย
เกิดโรครายใหอนาถทุกชาติไป	เป็นสมัยกลียุคเขารุกราน ²

และอีกบทหนึ่ง กล่าวว่า

หลังสงครามนี้ทำไมจิตใจคน	จึงมีมณฑเห็นผิดคิดวาคี
แม่ไม่ช่วยกันขจัดสลัดกิเลส	ทั้งประเทศเหลือแต่กากเหมือนทรากผี
ชีวิตหลังสงครามทรามสิ้นดี	เพราะไม่มีศีลธรรมประจำใจ ³

¹⁻² โฆษณา, "ทางสันติในทัศนะหนึ่ง", เอกชน, ปีที่ 3 เล่มที่ 51 (30 พฤศจิกายน 2489), หน้า 15.

³ ผ. จันทรวง, "ศีลธรรมหลังสงคราม", เอกชน, ปีที่ 4 เล่มที่ 29 (30 สิงหาคม 2490), หน้า 19.

ที่ว่าคนไม่มีศีลธรรมประจำใจอาจตีความหมายได้ว่า หมายถึงการไม่รู้จักหักห้ามใจในความต้องการสิ่งของของผู้อื่น คือ การขโมย ปล้นชิงทรัพย์ และสิ่งของของผู้อื่นเป็นอาชืพ หรืออาจหมายรวมถึง "เศรษฐกิจสังคราม" รวมทั้งผู้ที่ปล้นชิงทรัพย์โดยใช้อำนาจหน้าที่คือผู้ถือพระราชกรั้บงหลวงควย

ขณะที่นักประพันธ์หลายท่านสะท้อนภาพสังคมหลังสงครามที่จำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไขสภาพการอย่างเร็วพลันเช่นนี้ ก็มีนักประพันธ์จาก "วรรณคดีสาร" บางท่าน ยังยึดนโยบายเขี้ยวรัฐบาล และมองสังคมแคบ ๆ เพียงรอบตัวผู้เขียนอยู่ ปรากฏใน "เอกชน" เช่นเดียวกับ

โอสยามงามชาติ ศาสน์ กษัตริย์	ทั้งรัฐธรรมนูญพินิจศาล
เป็นคุณุหนนรัฐชวัลย์	ภียพารยิงฟาสถาพร
ชาวรินทร์มยรมเย็นไมเวณที่	พุนทวิสุโขลโมสร
ตลอดถวนมวลอมาตย์ราษฎร	สงขนิกรชีพรหมณสุขตามกัน ¹

จะเห็นได้ว่าบทร้อยกรองใน "เอกชน" นั้น มีทั้งที่มีแนวความคิดคล้ายคลึงกันและต่างกัน แสดงให้เห็นว่า "เอกชน" มีใจกว้างพอที่จะรับฟังความเห็นในหลาย ๆ ด้าน และใหญ่อานต์คตินเเอง ไม่มีนักประพันธ์หรือกวีในสังกัดที่แน่นอนตายตัวลงไป ซึ่งเป็นลักษณะที่ดีประการหนึ่ง

ส่วนในค่านรูปแบบคำประพันธ์ที่ปรากฏใน "เอกชน" จะเห็นได้ว่า นักประพันธ์กลุ่มนี้มักใช้กลอนเป็นส่วนมาก และไม่มีผลงานของนักประพันธ์คนใดเด่นเป็นพิเศษ เนื่องจากมุ่งเสนอเนื้อหาเป็นสำคัญ จำนวนคำที่ใช้มักจะมีมากเกินไป เช่น

¹ ลีลีสวัค, "กลอนวันชาติ", เอกชน, ปีที่ 3 เล่มที่ 28 (22 มิถุนายน 2489), หน้า 15.

ไม่ให้เงินเดือนของเอ๋พอเจ้าจวน ไม่ก็ค่านของแพงให้ยู่ครองคูเอ๋¹

บางครั้งก็ส่งสัมผัสนิดกระ เช่น

ใครเห็นคนจนยากลำบาก

รู้ว่าไซ้คนแท้นั้นแหละคน²

ความผิดพลาดเหล่านี้ อาจเกิดขึ้นเพราะนักประพันธ์กลุ่มนี้ยังไม่ค่อยทราบการประพันธ์ หรืออาจเป็นเพราะสภาพสังคมหลังสงครามที่ทำให้เขารื้อจากงานประพันธ์มานาน จึงได้ผลงานที่ไม่ดีนัก

3.2 กวีจากวารสาร "ฉวีวรรณคดี"

"ฉวีวรรณคดี" เป็นวารสารรายเดือนซึ่งผู้จัดทำเป็นผู้มีความรู้ทางภาษาและวรรณคดีไทย มี พระพิสันตพิทยาภรณ์ เป็นเจ้าของ และ หม่อมหลวงจิตติ นพวงศ์ เป็นบรรณาธิการ วางตลาดเล่มที่ 1 เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2489 และออกสม่ำเสมอเรื่อยมาจนถึง พ.ศ. 2490 หลังจากนั้นก็ออกบางหยุดไปบางจนถึง พ.ศ. 2496.

"ฉวีวรรณคดี" เป็นหนังสือที่ต่างจากเล่มอื่น ๆ ที่กล่าวมาแล้ว เนื่องจากผลิตโดยกลุ่มผู้รู้ทางภาษาและวรรณคดีไทย ทำให้ได้ผลงานที่มีคุณภาพ โดยเฉพาะบทร้อยกรองมีลักษณะฉันทลักษณ์และความไพเราะที่ต่างจาก "เอกชน" มากมายพอเทียบได้กับ "วรรณคดีสาร" ซึ่งเป็นผลงานของผู้รู้ทางภาษาและวรรณคดีเช่นกัน

แต่ "ฉวีวรรณคดี" ก็ต่างจาก "วรรณคดีสาร" คือมีความผูกพันกับสถาบันกษัตริย์มากกว่า ในขณะที่ "วรรณคดีสาร" มุ่งที่จะสรรเสริญผู้นำและนโยบายของท่านเพียงคนเดียว "ฉวีวรรณคดี" กลับไม่เกี่ยวข้องกับคณะรัฐบาลเลย มุ่งที่จะสดุดีองค์พระมหากษัตริย์ ฉะนั้นจึงมีพระบรมฉายาลักษณ์และพระราชนิพนธ์ปรากฏอยู่ในหนังสือนี้อยู่บ่อย ๆ รวมทั้งบทร้อยกรองสดุดีในโอกาสต่าง ๆ

¹ อ้างแล้ว, หน้า 116.

² อ้างแล้ว, หน้า 118.

บทร้อยกรองที่ปรากฏใน "วงวรรณคดี" มีทั้งเป็นบทร้อยกรองสั้น ๆ และบทร้อย-
กรองเรื่องยาวต่อเนื่องกันหลายฉบับ บทร้อยกรองที่ต่อเนื่องกันหลาย ๆ ฉบับนี้มีอยู่ไม่มาก
นัก เช่น เรื่อง สามกรุง ของ น.ม.ส.¹, เมฆุต ของ รัตนกวี, กาลิธาส แปลโดย
ส. ณ อยุธยา¹ นอกจากนี้ยังมีบทร้อยกรองต่างประเทศแปลเป็นบทร้อยกรองไทย
ลงพิมพ์อยู่เป็นประจำ

3.2.1 สุภร ผลชีวิติน

สุภร ผลชีวิติน เจ้าของนามปากกา "แสงกรานต์" และ "ส.ณ." เป็นกวีที่มีผลงาน
ปรากฏสม่ำเสมอใน "วงวรรณคดี" บทร้อยกรองของเขามีทั้งที่เป็นเรื่องเล่าขนาดยาว และ
บทร้อยกรอง "พาหะของความคิดนึก" ผลงานใน "วงวรรณคดี" มักปรากฏในรูปบทร้อย-
กรอง "พาหะของความคิดนึก" มากกว่าเรื่องเล่า เขากล่าวว่า² จุดมุ่งหมายในการประ-
พันธ์งานเหล่านี้ขึ้นก็เพื่อล่อสังคม หรือเยาะเย้ยสังคม โดยใช้รูปแบบของบทร้อยกรองทำ
ให้อยู่แหว่ลิดเลินไปโดยไม่รู้สึกรู้สึหรือสะอึกใจสงสัย การวิจารณ์ของเขาเป็นไปในรูปคดี
เพื่อถก หรือเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใดสิ่งหนึ่ง

"แสงกรานต์" เป็นนามปากกาที่มาจากชื่อจริงในวัยเยาว์ของเขา เขาเขียนบท
ร้อยกรองด้วยใจรัก โดยปราศจากการผูกมัดใด ๆ ผลงานของเขาจึงมีหลายลักษณะ ทั้งบท
ร้อยกรองถวายพระพร บทดอกสร้อยสุภาสิต และบทร้อยกรองเกี่ยวกับสังคม

เนื้อหาของผลงานของ สุภร ผลชีวิติน ที่เด่นที่สุดได้แก่บทร้อยกรองเกี่ยวกับสังคม
เพราะ เขามักจะเกิดความสะอึกใจที่โคพบสภาพที่เสื่อมทรามของสังคม และพรั้งพรความ
สะอึกใจนั้นออกมาเป็นบทร้อยกรองที่โหดคึกแก่อยุอาณ

¹ ส. ณ อยุธยา เป็นนามปากกาของ นางสมโรจน์ สวัสดิ์กุล ณ อยุธยา
(คุณหญิง สมโรจน์ สวัสดิ์กุล ณ อยุธยา)

² คำให้สัมภาษณ์ของ สุภร ผลชีวิติน ณ กรมส่งเสริมสหกรณ์ กระทรวงเกษตร
เมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม 2519 เวลา 10.15-11.30 น.

หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่อยู่ในฐานะที่ยากลำบากได้รับความลำบากในการหาเลี้ยงชีพ ขณะเดียวกันก็มีประชาชนอีกกลุ่มหนึ่งร่ำรวยเพราะสงคราม สวรรค์ ผลชีวิต เห็นสภาพการเอาเปรียบในสังคมไม่ได้ จึงเขียนบทร้อยกรองชื่อ "วิมานบนซากมนุษย์ขึ้นมา โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสาปแช่งพวก "เศรษฐีสงคราม" เหล่านั้น ให้ได้รับโทษทัณฑ์เพราะการกระทำของเขา สวรรค์ ผลชีวิต บรรยายภาพเป็นชั้น ๆ จากความ สวยงามโออาของอาคารบ้านเรือนของเศรษฐีสงคราม ไปสู่ที่มาของความโออานั้น และผล ที่ควรได้รับไว้ว่า

สุขภูมิ

ฉันเดินไปในสถานพินาศแกว
ขอไฟฟ้าระย้าแขวนหลายแสนดวง

...

ประหลาดใจใครหนอคิดก่อสร้าง
อ่างน้ำพุพ่นฝอยปรอยประกาย
เสียงหัวรถตอกระซิกะริกระรี
ทานเศรษฐีมีแต่สุขสนุกยาม

ช่างเพริศแพรวพราวตาสง่าสรว
แสงโชติช่วงส่องแจยามราตรี

...

วิมานอย่าง เมืองฟ้าคาหลากหลาย
ประสานสายไฟพุง เป็นรุ่งงาม
ของสตรีบุรุษล้วนบนชั้นสาม
โลกสงครามโชคยิ่งชวยรวยนิรันดร

อัศจรรย์

อสนีนิมนาพระพาศลาย
เกิดอาเพศเหตุอัศจรรย์

ทุกขภูมิ

โคมไฟฟ้าสว่างวับก็ดับววม
หลายหมื่นดวงแคงชวัก่ากะไร
เสาศีลากลับเห็นเป็นกะตุก
ทั้งข้อแปะกุกคนปนกันนิ้ว

...

เป็นประกายพรายแพรวแก้วหูลัน
วิมานอันงามสรรพถักลับกลาย

เป็นรูปลูกตามนุษย์ยุคขึ้นใหม่
แทนหลอดไฟเรืองรองมองนากลัว
เส้นเอ็นผูกมัดเป็นกลุ่มเหงือขุมหัว
ทำเป็นตัวไม้แทนเมื่อแห่งนมอง

...

พินิจภาพเคยงามตามผนัง
 มนุษย์ชาติค้ำค้ำคั้นหลายหมื่นพัน
 ที่ไม่ตายกาย เร็วอนเหี่ยวแห่ง
 หิวระหายลูกกลมไม่สมประคิ
 อนิจจาณุงกระรุงกระริง
 มนุษย์โลกหลากหลายตายเป็นเมื่อ
 พวกพ้อค้ำหน้าโลหิตนี้ผัดนัก
 โลกทุกขอรอนขวางมันฉันสะบาย
 เท็ดฐานะกะเต็องเฟื่องฟูียง
 มนุษย์ชาติวายชนมตณ เบิกบาน

กะไรบัง เอิญแท้กลับแปรผัน
 ศพกายกันมรณานาปราณี
 คุษาแซงแกงโองโองนัษ
 เพราะไม่มีอาหารมาจันเจือ
 คุเป็นสิ่งนาอนาถจาดเหลือ
 ใครจะเอื้ออารีไม่มีเลย
 คอยคุนก็กัขาวมานิจจาเอย
 ผลงอกเงยจากสินคาราสำราญ
 ทังทรพยสิ่งสูงศักดิ์คือฐาน
 สร้างวิมานซากคนนาชนพอง

อบายภูมิ

- ภาพประหลาดคองานหลายก็หายวูบ
 พวกเศรฐ์สูงครามทรมคะนอง
 ...
 ฝนประหลาดสาครชัศศิศา
 อนิจจานาสังเวชทานเศรฐ์
 คินส์ลักขาวเปลือกกะเต็อกคลาน
 ...
 เคยหัวร่อตอกะชิกระวิกศัพท
 กวาจะสิ้นชีพัทธมา
 เสียงสำรวลสรवलันสนันฟ้า
 นี้แหละผลกรรรมของสนองคน
- กลายเป็นรูปผลกรรรมนำสนอง
 บัคนี้ตองชานชบวิ้งหลบภัย
 ...
 เป็นขาวปลาผ้าเสื้อเหลือประมาณ
 ฝนกลีจากฟามาประหาร
 เมคขาวสารอุคนาสาอาสัณญ์ลง
 ...
 ก็อบอัโอบโอบโยให้หา
 พอสมาศัพพองของทวยชน
 ของพระยายมควางอยู่กลางฝน
 ที่คอยปลนสุขพสกคกอบาย¹

¹ แสงกรานต์, "วิมานบนซากมนุษย์", วงวรรณคดี, เล่มที่ 10 (พฤศจิกายน 2489), หน้า 9-12.

บทร้อยกรองบทนี้แสดงอารมณ์ของ สุนทร ผลิตวิวิน ให้เห็นเด่นชัดว่ามีความเคียดแค้น ซึ่งซึ่ง เศรษฐีสูงคราม ที่สร้างความรำรวยบนความทุกข์ยากของคนอื่น จึงได้ระบายความรู้สึกนั้นออกมาเป็นภาพที่แตกต่างกันเป็นชั้น ๆ เพื่อเสนออารมณ์ที่เข้มข้นขึ้นเป็นลำดับ โดยให้ภาพที่ตรงข้าม (Contrast) เป็นคู่ ๆ ไปจากสิ่งสวยงามสิ่งหนึ่ง ไปสู่สิ่งที่เศร้าสลลใจโดยเฉพาะบทบทยามภูมิ จะเห็นได้ว่า เขาต้องการเสนอว่า เศรษฐีสูงครามเหล่านี้จะต้องได้รับการชดเชยกับที่ตนได้ทำต่อผู้อื่นในปริมาณที่มากกว่า และหนักกว่าหลายเท่า เพื่อให้สอดคล้องกับความเลวร้ายที่ เศรษฐีเหล่านี้ได้ก่อขึ้นบนความทุกข์ยากของมนุษย์ทั้งปวง นับว่าเป็นบทร้อยกรองที่ให้ออกคิดที่น่าสนใจบทหนึ่ง

สุนทร ผลิตวิวิน เป็นผู้รักศิลปะวัฒนธรรมและวรรณคดีไทยเป็นอย่างมาก หลังสงครามเขาเห็นว่ารัฐบาลปล่อยให้ศิลปะกรรมบางอย่างของไทย คือ เรือพระที่นั่งทฤศโศกรมไป จึงเกิดความเป็นห่วงว่าเขาจะรุ่งหลังจะไม่ได้เห็น จึงเขียนบทร้อยกรองเรียกร้องให้รัฐบาลหรือผู้รับผิดชอบดำเนินการแก้ไขโดยด่วน ก่อนที่จะสายเกินไปว่า

<p>ยามเอ๋ยยามมอง นึกถึงเวชเหตุไฉนหนอไทยเรา โรงเก็บเรือเมื่อแลแควอนาด หลังคาปรุทะลุโล่งโปร่งเห็นฟ้า ...</p>	<p>ริมฝั่งคลองบางกอกน้อยใจสร้อยเศร้า เกิดดูเบาศิลปะกรรมแต่บรรพมา โอ้ช่างขาดคนใฝ่ใจรักษา ผองนาวาพังหักเศร้านักเอ๋ย ...</p>
<p>ทอคเอ๋ย ทอคทั้ง ระเบิดเปิดแคมเรือถึงเนื้อรัก ไอบุราณวัตถุปล่อยผพัง กายพะเหเรือเจ้าฟ้าทานวาไว ...</p>	<p>หมูเรือมิ่งขวัญชาติอนาถหนัก โชนเรือหักรุ่งรังกลิ้งเคลื่อนไป ลูกรุนหลังอยากรุกที่ไหนด อานแล้วไม่เห็นจริงหมองยิ่งเอ๋ย ...</p>

เจ้าเอ๋ย เจ้าฟ้า
เชิญมาช่วยคชคารัฐบาลไทย
เพื่อลูกหลานหวาน เคี้ยวสืบเชื้อสาย
เป็นเสมือนมรดกตกทอดมา

พระวิญญูณสถิตสถานวิมานไทร
รักษาไว้ศิลปกรรมไทยท่ามา
เห็นลวดลายชั้นสูงงานบุ๋บยา
เลิศล้ำค่าทั้งไพเราะชาติไทยเอ๋ย¹

นอกจากนั้น สุภร ผลชีวิติน ยังเป็นนักมนุษยธรรมอีกด้วย เขาไปเที่ยวสวนสัตว์-
คูสิต แลเห็นสภาพสัตว์ที่อยู่ในกรงขังอย่างอคอยยาก และทางไกลธรรมชาติ ทำให้เขา
สะเทือนใจมาก จึงเขียนบทร้อยกรองขึ้นบทหนึ่งชื่อ "แคสวนทรมานสัตว์" วิจารณ์ตั้งแต่ผู้รับ-
ผิดชอบสวนสัตว์คูสิต ไปจนถึงประชาชนที่มาเที่ยวชมสัตว์ ว่า

สวนเอ๋ย สวนสัตว์
เสาะสรรสัตว์จัดไว้ให้ชนชม
ธรรมชาติสัตว์อย่างไรอยู่ในน้ำ
ให้เทียบเท่าถิ่นจริงทุกสิ่งอัน

ที่ไพรชประเทศวิเศษสม
นานิยมหลายอย่างต่างแหล่งกัน
หรืออยู่ถ้ำป่าชุกเขาจัดสรร
สัตว์ทุกพันธุ์เพียบสุขทุกตัวเอ๋ย

...

มองเอ๋ย มองดู
สัตว์ทั้งผองท่องกวีหิวชมชาน
ดูเสาะสัตว์จัดส่งเขากรงขัง
ที่ทนหนอยนานวันจึงบรรลัย

สวนสัตว์อยู่เมืองเราเศราสงสาร
"สวนทรมานสัตว์" พิเคราะห์เหมาะอะไร
ระหายนั่งหิวหนักก็ตักนัย
สวนสัตว์ไทยเรามีอย่างนี้เอ๋ย

...

เซนเอ๋ย เซนนี้
สวนสัตว์ไทยไร้สะเบียงอย่าเลี้ยงเลย

เลิกเสียที่ตีโหมสวนไทยเอ๋ย
สัตว์มันเคยอยู่อย่างไรปล่อยไปพลัน

¹ แสงกรานต์, "แคเจ้าฟ้าธรรมมาธิเบศร์", บันทึกสวนสัตว์ของ สุภร ผลชีวิติน
(เคยลงใน "วงวรรณคดี" ระยะเวลาหลังสงคราม)

ผลหมากรากไม้มีในป่า
ดีกว่าชั่งธรรมดาวันวานวัน

หรือกุงปลาหากิน เปรมเกษมสันต์
สุดทายมันอดสะเบียงตายเกลี้ยงเคย¹

บทร้อยกรองเหล่านี้แสดงให้เห็นว่า สุภร ผลชีวิติน มีใ้ควิจารณ์รัฐบาลหรือผู้รับผิดชอบปัญหาของประเทศชาติอย่างเลื่อนลอย หากวิจารณ์ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมขณะนั้นจริง ๆ และเรียกร้องให้รัฐบาลแก้ปัญหาโดยด่วน ซึ่ง สุภร ผลชีวิติน เองกล่าวว่า บทร้อยกรองเหล่านี้ได้กระตุ้นให้รัฐบาลสนใจแก้ปัญหาหลังจากที่ได้ตีพิมพ์ไปไม่นาน

นอกจากบทร้อยกรองเกี่ยวกับสังคม ยังมีบทกอกสร้อยสุภาษิตอีกมาก ซึ่ง สุภร ผลชีวิติน แต่งขึ้นประกอบในวารสาร "วงวรรณคดี" สุภาษิตเหล่านี้เขารวบรวมจากความคิดเกาะประกอบกับความคติใหม่ ทำให้บทร้อยกรองหลายบทน่าสนใจ ในส่วนที่เขาศึกษาโดยยกตัวอย่างจากสภาพสังคมประกอบ เช่น

ความโลภ

โลกเอ๋ย โลกมาก	ยอม เกิดจากไร่ สิ้นโคขโหมมากมาย
พอค่ำที่ลุ่มจมล้มละลาย	เพราะ โลกนักก็กลาหมายคองชายคน
เมื่อคราวได้heimจิตต์ไม่คิกขัยง	เมื่อยามพลังพลาคไปกำไร่ป่น
นิกเสียคยทุนทรัพย์เมื่ออัจุบัน	เกิด เป็นคนอย่าละโมภโลกนักเอย ²

คอกสร้อยบทนี้ดูเผิน ๆ คล้ายกับสอนใจผู้อ่านว่า "โลกมากกลาหาย" เพราะฉะนั้นเกิดเป็นคนจึงไม่ควรโลภมาก แต่ สุภร ผลชีวิติน ไม่ได้ยกตัวอย่างจากคนธรรมดา กลับไปยกตัวอย่างพอค่ำที่โลภมาก ซึ่งเป็นสภาพของสังคมขณะนั้นที่เต็มไปด้วยพอค่ำที่กระหายเงิน

¹ แสงกรานต์, "แคสวรรณกรรมสันต์", บันทึกส่วนตัวของ สุภร ผลชีวิติน (เคยลงใน "วงวรรณคดี" ระยะเวลาหลังสงคราม).

² แสงกรานต์, "ความโลภ", วงวรรณคดี, เล่มที่ 15 (เมษายน 2490), หน้า 20.

หรือพวกเศรษฐีสงครามนั่นเอง คอกสร้อยบั้นนี้จึงเป็นบั้นนำเอาตัวอย่างจากสภาพจริงในสังคมมาอธิบายให้ผู้อ่านทั่วไปรับทราบ พร้อมทั้งสอนความคิดให้กับผู้อ่าน ๆ ที่ยังไม่ถึงขั้นเศรษฐีสงคราม ให้เพลามือจากการแสวงหากำไรใค้บาง ซึ่งอาจจะเกิดผลหรือไม่เกิดผลก็ได้ แต่อย่างน้อยก็ช่วยอย่างนี้ให้คนส่วนมากคำนึงถึง

ความฟุ้งสร้าน

ฟุ้งเอย ฟุ้งสร้าน	สร้างวิมานบนอากาศคิดมาคหมาย
นอนคอยโชคช่วยทุกครั้งหวังสบาย	ขาดชวนชวยการกิจไม่คิดทำ
สมัยนี้มีราชรถหรือ ?	มั่งมั่งมั่งอเทาทุกเขาคำ
หลับแล้วตื่น เล้าเอามือคลำ	อุทราร้องทักหิวนักเอย ¹

บทคอกสร้อยสอนใจบั้นนี้ สุภร ผลชีวิติน กลับปลุกคนที่มัวแต่รอคอยความหวังลม ๆ แล้ง ๆ ให้ลุกขึ้นสู้ขตากรรมของตัวเอง โดยลงแรงทำกิจการทุกอย่างเพื่อบรรเทาความหิวความคิดในบั้นนี้จึงต่างกับบทก่อนโดยสิ้นเชิง แต่มีจุดมุ่งหมายรวมกันอย่างเห็นได้ชัด คือปรามการแสวงหากำไรอย่างชะม้กเขม่นของฝ่ายหนึ่ง และเร่งการทำงานของคนทีทุกชยาก ซึ่งเพื่อฝัน ต่อการชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นโดยไม่ลงมือกระทำงาน ของ "แสงกรานต์" จึงเท่ากับเป็นการสร้างคุยแห่งสังคมขึ้นในบทรอยกรองของเขา

บทรอยกรองสอนใจอีกบทหนึ่งไค้แกบท "ความระแวง" ซึ่งดูเหมื่อนว่า สุภร ผลชีวิติน จะสอนใจคนให้สามัคคีกันไว้ อย่าไค้ระแวงใจกันเลย ดังนี้

ความระแวง	
ระแวงเอยระแวงจิตต์	คอยเราละลิดสามัคคีค้ค้หนักหนา
เคยกลมเกลียวเหนียวแนแต่เคิมมา	ก็กลับพายองมิตรผิค้ใจกัน

¹ แสงกรานต์, "ความฟุ้งสร้าน", วงวรรณคดี, เล่มที่ 16 (พฤษภาคม 2490), หน้า 3.

เมื่อต่างคนต่างแฉระแวงแล้ว
คอยเคื่องขุนวรวีวาทชาดสัมพันธ

คงไม่แคลงหมูกองทองปวนปวน
มิชฌายันตราয়สุหมูกองเออย¹

แต่ใน 2 บทสุดท้ายจะเห็นว่า สุภร ผลชีวิติน เสนอคำว่า "หมูกอง" เข้ามาใน
บทร้อยกรองนี้ด้วย ทำให้เรานึกได้ว่า สุภร ผลชีวิติน คงมิได้สนใจคนทั่ว ๆ ไปแต่อย่างเดียว
หากต้องการสอนคนที่รวมกันเป็นหมูกองในสังคมไทยขณะนั้นด้วยว่า ไม่ควรมีความระแวงต่อ
กัน เพราะมันจะทำลายความสามัคคีของหมูกอง หมูกองในสังคมไทยขณะนั้นที่เห็นได้ชัดได้
แก่ พรรคการเมืองทั้งหลาย ซึ่งมีหลักฐานยืนยันว่ามีข้อขัดแย้งกันอยู่ตลอดเวลา² ระหว่าง
พรรคการเมืองทั้งที่ขึ้นมาบริหารประเทศ และมีใครบริหารประเทศ จึงเป็นไปได้ว่า สุภร
ผลชีวิติน จะนำเอาข้อเท็จจริงทางสังคมมาเสนอไว้ในบทร้อยกรองของเขา เพื่อเตือนใจคน
อ่านทั่ว ๆ ไปให้ตระหนักถึงภัยอันจะเกิดจากความระแวงเหล่านี้ได้

ในค่านรูปแบบคำประพันธ์ สุภร ผลชีวิติน แสดงฝีมือทางการประพันธ์อย่างเต็มที่
ในบทร้อยกรองถวายพระพร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน บางบทเขาประ-
พันธ์เพียงคนเดียว บางบทก็ประพันธ์คู่กับพี่สาว คือ คุณหญิงสมโรจน์ สวัสดิ์กุล ณ อยุธยา
ตัวอย่าง เช่น

ราษฏร์เคยพูนโทษเศร้า	เสียขวัญ
เสียพระราชอาณัติ	หนึ่งแล้ว
แสนอนาถนักราชบัล-	ลังกว้าง ลงแล
ลวณัตรียครองภพแฉ	พศกสิ้นหมนหมอง
สมปองสมปลาบปลม	ประชาชี
สมเกียรติวงศ์จักรี	ที่เกา

¹ แสงกรานต์, "ความระแวง", เล่มเดียวกัน, หน้า 14.

² สว่าง ลานเหลือ, 37 ปีแห่งการปฏิวัติ, หน้า 170-190.

สมหมายพระขามมี
เย็นนำทรงชนเฝ้า

มาโปรด
ไผ่รองพรตวาย¹

ขอ คุณไทรรัตนกุม
ขอ สิ่งศักดิ์สิทธิ์สาม
ขอ ฤทธิอภุมราซ้อน
ขอ พระพิฆเนศวร

ครองขวัญ
ภพป้อง
เสถียรสถิต สรวางพอ
นั่งเมือง

...

...

พระ เอยพระอย่าทิ้ง
พระ อยู่ทรงราชฎสรพร
พระ เพียงรมโพธิทอง
พระ ทางไทยเศราแท

ไทยดวง
สุขแปล
สะพัตถิน ไทยพอ
สุขถอน²

ฉันทลักษณ์ที่ สุภร ผลชีวิตน์ ใช้ประพันธ์ผลงานของเขามีหลายชนิด แต่ที่ปรากฏมากที่สุดคือ แก่ กลอนคอกสรอย สุภร ผลชีวิตน์ กล่าววว่า กลอนคอกสรอยของเขาต่างจากของกวีคนอื่น เพราะมีจำนวนคำ 8-9 คำ ทุกวรรค แทนที่จะเป็น 7 คำ เนื่องจากเขาเห็นว่าบทคอกสรอยเหล่านี้มิได้ใช้ขับร้องจริง ๆ เป็นเพียงอาศัยรูปแบบในการเสนอเนื้อหาเท่านั้น ตัวอย่างเช่น

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ สุภร ผลชีวิตน์, "ทรงพระเจริญ", วงวรรณคดี, เล่มที่ 7 (สิงหาคม 2489), หน้า 7.

² สุภร ผลชีวิตน์ และ สมโรจน์ สวัสดิกุล ณ อุษยา, "ถวายพระพรชัย", วงวรรณคดี, เล่มที่ 23 (ธันวาคม 2490), หน้า 2.

นินทา

นินเอย นินทา
 ภิภษสงฆศรีระอาคปราศราคี
 เวณาปกรรมาทาคความคิทวีเลิศ
 เขาอยากพุกพุดไปไชวาจา

เมื่อเกิดมาเป็นมนุษย์สุดหกลึกหนี
 ก็ยังมีคนกอกอนินทา
 อยากวนเกิดกุกทียทอชอกลาวหา
 เป็นมีคพรามาเราไคเมื่อไร เอย¹

สุกร ผลชีวิติน กล่าววา บทรอยกรองของเขาถาสัง เกตไคให้คจะมีเสียงคนตรีแหวก
 อยู เนื่องจากบทรอยกรองมุงเสียงสัมผัสเป็นสำคัญ และเขาคมีคความรู เรื่องคนตรีพอสสมควร
 เขาคจึงสามารถประพันธ์เนื้อเพลง "มหาจุฬาลงกรณ" ประกอบทำนองเพลงพระราชนิพนธ์ไค

นอกจากนี้ สุกร ผลชีวิติน ยังชอบไคศัพท์ง่าย ๆ และจะหกลึกลงคพิทไคโบราณหาก
 หกลึกลงไค บางบทเขาคก็ไคภาษาพุกประกอบ เช่น

สิ้นปี
 ขวยอัปรีข "รีไทร" นังใจลอย
 อัคดูคผู้ลูกคนละหนัน
 นังเหมอมองตรองวิตกไคออกเคียว

อัคยังคิ "รีเอกแซม" งอมแถมหนอย
 อัคก็พลอย "รีพิท" หน้าชิตเคียว
 จะคอง "รีเอันทรานซ์" เพราะการเคียว
 กันจริงเคียวนะเกลอเฮอกลุมเอย²

สุกร ผลชีวิติน เป็นควิที่มีผลงานปรากฏอยู่มากใน "วงวรรณคคิ" ผลงานเหล่านี้
 เคนทงคานเนื้อหาและรูปแบบ โดยเฉพาะเนื้อหาสะท้อนภาพสังคมของเขา ถายทอคอารมณ์
 ไคคคามากที่เคียว

3.2.2 กวีอื่น ๆ จาก "วงวรรณคคิ"

นอกจาก สุกร ผลชีวิติน ยังมีควิอีกหลายคนคิเขียนประจำในวารสาร "วงวรรณคคิ"

¹ แสงกรานต์, "นินทา", วงวรรณคคิ, เลมที่ 15 (เมษายน, 2490),
 หนา 27:

² แสงกรานต์, "จุฬา-รำลึก", บันทึกสวนค้วของ สุกร ผลชีวิติน.

เช่น "เมืองรอง" ซึ่งเป็นนามปากกาของ นายเกรียง เอี่ยมสกุล เสนอเนื้อหาสะท้อนภาพสังคมโดยเฉพาะ เขากล่าวว่าสังคมไทยหลังสงครามเต็มไปด้วยความเคียดแค้นและความอศอยากของประชาชน เขาเรียกร้องให้รัฐบาลเร่งแก้ปัญหาเหล่านี้ ซึ่งเขาระบุว่าเกิดจากต่างประเทศ และคนต่างชาติเป็นสำคัญ ดังนี้

เห็นบ้านบจบ้าน	เมืองเรา พี่เอ๋ย!... ลีลิตพระลอ
เนืองแขกแปลกหน้าเนา	เกลื่อนพัน
เมืองเราแต่ปล่อยเขา	เล็ดกอย
หวนคิดสุดหักสะอั้น	อนาถโอดคสุ

...

...

'อยู่บ้านทานอย่าไค	คูตาย'... ของเก
ซื่อถูกแค้นยามชาย	ซुकเขา
เจ้าของถิ่นจักตาย	ตามแต่
โถยพ้อโถยคำเขา	ไซแควนแคนตน

'ถึงจนทนสู้กัน	กินเกลือ'... โลกนิต
หิวเทาหัวโหยเหลือ	แสบไส
ข้าวปลาผักใส่เรือ	ลอบสง นอกพอ
เกลือสิ่งเคี้ยวสงวนไค	ประจู่ทองไทยหรือ

'เสียงฤาเสียงเลาอ้าง	อันไค พี่เอ๋ย'... ลีลิตพระลอ
เสียงร่ำร้องของใคร	เคียดแค้น
เสียงวิตกชตาไทย	อนาคค คอกพอ
เสียงรณฎรพิลาปอณ	โอรสูเอือนรำพัน

'พันเนตรภูวนาดั่ง	ตาระวัง ไคฮา!... นีราสนรินทร์
ฤาเคาะแวนคำบั้ง	มีคคือ
ฤาพิพทรรพ์บิคสัง	เกตสนิท เสียพอ
ไทยรณฎร โลกอั้งอ้อ	เทพไทไปเห็น

'กรรมคตเป็นกั้งนี้
ผีพอเพลินหลับไป
เชิญให้ตื่นชูปไทย
วางแหลง และ โคควา

ทำใจน'... นิทราชาคริต
สุคควา
อาชีพ ช่วยพอ
เทคีเข้าเซตซันต์¹

บทร้อยกรองบทนี้ ผู้ประพันธ์ได้นำบางส่วนของวรรณคดีเก่ามาประยุกต์ ใช้อธิบาย
ความหมายใหม่ที่ต้องการวิจารณ์คณะรัฐบาล ซึ่งเปรียบเสมือน "พันเนตร" คือ พระอินทร์
ผู้ดูแลทุกข์สุขของคนทั้งโลก "เมืองรอง" วิจารณ์ว่า รัฐบาลปล่อยให้ชาวต่างชาติมาอยู่ใน
ไทยมากเกินไป และรังแกคนไทยทางอ้อม คือแย่งอาชีพ อีกทั้งมุ่งกอบโกยผลประโยชน์
ของตนจากดินแดนไทยให้ไต่มาที่สุด ทำให้คนไทยเองยากจนและลำบากยากเข็ญ วิธีการ
ที่จะช่วยคนไทยได้ก็คือ รัฐบาลจำเป็นจะต้องช่วยกำหนดอาชีพสำหรับคนไทยโดยเฉพาะ และ
วางโคควาคณเข้าเมืองไว้ให้พอเหมาะ อีกทั้งควรกำหนดที่ให้เขาอยู่เป็นแหล่งควย ผู้ประ-
พันธ์ใช้ความสามารถวิจารณ์รัฐบาลได้อย่างละเอียด เช่น ใส่แว่นคำ คือ ทำเป็นไม่รู้ไม่เห็น
ปัญหาของประชาชน หรืออาจจะได้เงินจากที่อื่นมา ทำให้หมดโอกาสที่จะมองฐานะความเป็น
อยู่ของคนไทยอื่น ๆ ว่าเขาเดือดร้อนเพียงใด

อีกบทหนึ่ง "เมืองรอง" ได้วิจารณ์สภาพความขัดแย้งในสังคมไทย รวมทั้งภาวะที่
ทำให้ไทยจำต้องทนต่อสภาพเช่นนั้นไว้ว่า

พาหริภักย์บาราสาพน พักตร์บาน ไค้ถา
พรรคทอพรรคเริ่มसान เคิกสู
แตงวารัฐเผด็จการ กุมอำนาจ เคียวนา
รัฐรบวาเลศรฐ รับลอมจอมแดง
... ..

¹ เมืองรอง, "เห็นบ้านกูบ้าน เมืองเราที่เอย", วงวรรณคดี, เล่มที่ 9
(23 ตุลาคม 2489), หน้า 16-17.

หนเลียมเปลงคัพทอาง
 ไครจักแพถาชนะ
 พลพรรคหนวยวีระ
 หวังวาปลอกภัยพอง

โมชนะ
 ไปของ
 ช่วยชาติ ไวพอ
 พิบัติพนดลเกษม

ปรีดีเปรมกลางรายเริ่ม
เทศกททางเศรษฐกิจ
การเมืองกอพรรคคคค
เกิดอมิตกษัตริยทวนสิ้น

รุกประชิด
 สุกคิน
 แขงพวก
 เสด็จควาแคนสวรรค

พัลวันนาวโนควย
ชำถูกเนื่อนแคนคิน
ทรวงราชฎรแทบพังกนท
สุคชนแสนระอุอัน

คคคกน กนเอย
 ห่าหัน
 พูนพิษ เผาพอ
 ออกชำจ่ายอม¹

สภาสังคมที่ได้จากงานของ "เมืองรอง" เป็นสภาสังคมระดับกว้าง ๆ คือแสดง
 ความขัดแย้งในสังคม ทั้งแตกฉณะพรรคต่าง ๆ รวมทั้งวิจารณ์การนอราชฎรบั้งหลวง และ
 การยอมให้ทางชาติกรรททางเศรษฐกิจ อีกทั้งกล่าวถึงขวัญของคนไทยที่เสียไปจากการยก
 คินแคนในเขมร 4 จังหวัดคินให้เขาไปในระยะหลังสงคราม

บทร้อยกรอง 2 ฉบับนี้ แสดงให้เห็นว่าสภาสังคมไทยที่ยุ่นวายนั้น ส่วนหนึ่งเกิด
 ขึ้นเพราะแรงบีบจากต่างประเทศควยเรื่องเศรษฐกิจ ทำให้เกิดปัญหาคอื่น ๆ ตามมา เช่น
 การนอราชฎรบั้งหลวง เป็นต้น

¹ เมืองรอง, "ไคร ?", วงวรรณคดี, เล่มที่ 11 (5 ธันวาคม 2489),
 หน้า 35-36.

นอกจากผลงานของกวีทั้งหลายข้างต้นแล้ว ยังมีกวีอีกหลายคนประพันธ์งานใน "วงวรรณคดี" ซึ่งส่วนมากจะเป็นบทสุคติไว้อาลัยพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล กวีแต่ละคนประพันธ์งานนี้ไว้อย่างไพเราะ และถ่ายทอดอารมณ์เสราสลกไคอย่างดี ดังตัวอย่างต่อไปนี้

อยู่อยู่ ชชุมละพระญาติ	และทิ้งชาติประชาชน
น้ำตาลสีนงนักรยล	คจทวมสีมาไทย
ล้มองค์พระปิ่นนรกเหมือน	ตะวันเค็อนละดับไกล
มีคมัว ณ ทวันครใจ	นคเรศยะเยือกเย็น ¹
พ่อยุ่กชนชนมหัว	สตริวทยบรุษไทย
พอร่างก็เราอรุระไฉน	จะมีแยกหทัยฉลาญ
ไทยหวังวิมานนวรรคัน	รุจิเรชอุคมกาญจน
เทพแทดยกแกลงปะทะวิมาน	ลีสลายทะสลายลง ²
ยินขาว เสด็จสวรร-	คตหวันวะหวิวกาย
สำนักประหนึ่งสาย	อสนี่กระหน่าดง
เหลือที่จะสำรวม	สตริวรวมค่างตรง
เสียดายพระโฉมยง	ปิยราชกษัตรา ³
โอราชชะอานันท์	ยอคชีวันของชาวไทย
พระจริตงามละไม	พระปราณีดีเหลือหลาย

¹ ม.ล. จีตติ นพวงศ์, "สวรรคตวารันท์", วงวรรณคดี, เล่มที่ 6 (กรกฎาคม 2489), หน้า 1.

² บ. ญชร, "วิมานทะสลาย", เล่มเดียวกัน, หน้า 3.

³ ส.พ., "เรื่องพระเจ้าอยู่หัว", วงวรรณคดี, เล่มที่ 7 (สิงหาคม 2489), หน้า 5.

ความหวังไทยทั่วชาติ
เสียดนมพระฤๅสาย
(สรอย)

พลันพินาศชาคมลาย
สยามประเทศเทเวศหา

ร้องไห้สยามเอ๋ย
ครวญครำรำนำตา
ร้องไห้สยามเอ๋ย
ครวญครำรำนำตา

สยามเอ๋ยร้องเถิดนา
แต่เดี๋ยวนี้จนนิรันดร
สยามเอ๋ยร้องเถิดนา
แต่เดี๋ยวนี้จนนิรันดร¹

ก็จาก "วงวรรณคดี" ถึงแม่จะมีไม่มากนัก แต่ก็แต่ละคนล้วนแต่เป็นปราชญ์ทางภาษาและวรรณคดีไทย ฉะนั้น ผลงานที่ปรากฏจึงจัดว่าเป็นบทสรอยกรองที่เด่นกว้างจากวารสารอื่น ๆ ในสมัยเดียวกันอย่างเห็นได้ชัด

3.3 คำประพันธ์สรอยกรองของ "นายผี" ใน "สยามนิกร"

นอกจากวารสารต่าง ๆ จะมีคอลัมน์สรอยกรองรวมอยู่ในเนื้อหาส่วนอื่น ๆ แล้ว หนังสือพิมพ์ในระยะก่อน พ.ศ. 2490 ก็มีคอลัมน์สรอยกรองนี้เช่นเดียวกัน แสดงว่าความนิยมคำประพันธ์สรอยกรองมีมากขึ้นกวาระยะก่อนสงครามเป็นลำดับมา หนังสือพิมพ์ "สยามนิกร" ก็เป็นเล่มหนึ่งที่มีคอลัมน์สรอยกรองรวมอยู่ในเนื้อหาวารสารต่าง ๆ ผู้ประพันธ์สรอยกรองลงพิมพ์ในคอลัมน์สรอยกรองของ "สยามนิกร" ในระยะ พ.ศ. 2490 นี้มีอยู่เพียงคนเดียวคือ "นายผี" หรือ อัศนี พลจันทร

หนังสือพิมพ์ "สยามนิกร" เป็นหนังสือพิมพ์รายวันที่ออกตั้งแต่ พ.ศ. 2480 เป็นต้นมา ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาหนังสือพิมพ์นี้เฉพาะในช่วงต้น พ.ศ. 2490 ซึ่งเป็นช่วงที่ "สยามนิกร" ได้เปิดคอลัมน์ "วรรณมาลา" ขึ้น และมี "นายผี" เป็นกวีประจำ ลงพิมพ์เฉพาะฉบับประจำวันเสาร์-อาทิตย์ และจันทร์ เท่านั้น

¹ โสรวาร, "อนันตสรภัญญะ", วงวรรณคดี, เล่มที่ 8 (กันยายน 2489),
หน้า 1.

"นายผี" เป็นกวีเก่าที่มีฝีมือเป็นที่ชื่นชมของผู้อ่านทั่วไปตั้งแต่ครั้งอยู่ที่ "เอกชน" เมื่อ พ.ศ. 2484 และได้หายหน้าไปจากวงวรรณกรรมร้อยกรองตั้งแต่นั้นมา เพิ่งจะประพันธ์งานให้ปรากฏอีกครั้งใน "สยามนิกร" นี้ ในช่วงเดือนมกราคม ถึง เมษายน พ.ศ. 2490 เท่านั้น

แต่ "นายผี" ก็ไม่ได้หายหน้าไปจากวงวรรณกรรมโดยสิ้นเชิง ในระยะสงครามโลกครั้งที่ 2 "นายผี" ได้เขียนบทความลงในหนังสือ "วรรณคดีสาร" โดยใช้ชื่อจริง คือนายอัสนี พลจันทร์ เนื้อหาส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับภาษาต่างชาติเปรียบเทียบกับภาษาไทย แสดงให้เห็นภูมิรู้ในด้านภาษาของ "นายผี" เป็นอย่างดี

บทร้อยกรองของ "นายผี" ใน "สยามนิกร" นี้มีอยู่ไม่มากนัก เท่าที่ค้นได้มีอยู่ 17 บท มีรูปแบบและเนื้อหาต่างไปจากที่เคยปรากฏใน "เอกชน" หลายประการด้วยกัน

ในด้านรูปแบบ บทร้อยกรองใน "สยามนิกร" ปรากฏออกมาในรูปโคลงสี่สุทนต์และโคลงสี่สุภาพทั้งหมด ไม่มีคำประพันธ์ชนิดอื่นอยู่เลย ซึ่งต่างไปจากบทร้อยกรองใน "เอกชน" ซึ่งมีทั้งโคลง ฉันท์ กาพย์ และกลอน คละเคล้ากันไป คำประพันธ์ที่ปรากฏในรูปโคลงสี่สุทนต์เป็นส่วนมากนั้น ทำให้บทร้อยกรองเหล่านี้มีลักษณะเคร่งขรึม เอาจริงเอาจัง ไม่สนุกสนานและเป็นกันเองเหมือนใน "เอกชน" อีกทั้งยังอ่านยากและเข้าใจยาก เนื่องจากมีศัพท์โบราณหรือศัพท์ที่ "นายผี" บัญญัติเอง เพื่อให้เข้ากับบัญญัติของโคลงสี่สุทนต์อีกด้วย

นอกจากนั้น "นายผี" ยังใช้ลักษณะการแสดงออกอย่างใหม่ในการวิพากษ์วิจารณ์เนื้อหาต่าง ๆ คือ ใช้คำและสำนวนที่ค่อนข้างรุนแรงและก้าวร้าวในบางครั้ง เช่น โต้ตอบนายสาว่า "ผู้ศึกษาค้นคน พายควยเคชเฉย"¹

ในด้านเนื้อหา บทร้อยกรองใน "สยามนิกร" มีเนื้อหาหนักแน่นกว่าใน "เอกชน" อาจเนื่องมาจากสภาพสังคมที่แปรเปลี่ยนไปช่วยเร่งเร้าให้ "นายผี" วิจารย์อย่างเปิดเผย

¹ นายผี, "สาแหรกเฉยเลย", สยามนิกร ประจำวันเสาร์ที่ 18 มกราคม 2490, หน้า 3.

และรุนแรงยิ่งขึ้น จากการวิจารณ์สังคมในแง่แคบ ๆ เช่นการแต่งกายของผู้หญิงมาเป็นการวิจารณ์สังคมอย่างกว้างขวาง ตั้งแต่นโยบายของรัฐบาล ไปจนถึงวิจารณ์วรรณคดีด้วย

เนื่องจาก "นายผี" มุ่งที่จะวิพากษ์วิจารณ์สังคมอย่างกว้าง ๆ ทำให้ขาดความสัมพันธ์กับผู้อ่านไปบ้าง คือ ไม่มีการโต้ตอบด้วยบทร้อยกรองเหมือนดังที่ปรากฏใน "เอกชน" ทำให้เราไม่สามารถรู้ได้ว่า ผู้อ่านโดยทั่วไปสนใจงานของ "นายผี" มากน้อยเพียงไร

เนื้อหาของบทร้อยกรองของ "นายผี" ใน "สยามนิกร" สรุปได้เป็นเรื่องใหญ่ ๆ

2 เรื่องด้วยกันคือ

(1) บทร้อยกรองวิจารณ์การเมืองการปกครองของไทย

- วิจารณ์การเปลี่ยนคณะรัฐบาล และความแตกแยกของผู้นำประเทศในระบอบนั้น
- วิจารณ์การเล่นการเมืองที่ไม่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม
- วิจารณ์การแก้ปัญหาเศรษฐกิจของรัฐบาล

(2) บทร้อยกรองวิจารณ์สภาพสังคมไทย

- วิจารณ์ความเสื่อมของสังคม เพราะอารยธรรมต่างประเทศ
- วิจารณ์การมัวเมาในการพนัน
- วิจารณ์พระสงฆ์

(1) บทร้อยกรองวิจารณ์การเมืองการปกครองของไทย

มีปรากฏอยู่ไม่มากนัก และ "นายผี" ก็ได้วิพากษ์วิจารณ์โจ่งแจ้งนัก เนื่องจากไม่สามารถจะทำเช่นนั้นได้ ผู้อ่านจึงต้องตีความเอาเอง ซึ่งอาจจะมีคนตีความตามที่ "นายผี" ต้องการได้ไม่มากนัก ในเรื่องการเมืองการปกครองนี้ "นายผี" กล่าวไว้หลายประการด้วยกัน คือ

"นายผี" กล่าวถึงการเปลี่ยนคณะรัฐบาล และความแรกแยงของผู้นำประเทศ ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงของการเมืองไทยในสมัยนั้นไว้อย่างคลุมเคลือมาก เช่น

มาลัยกุหลาบร้อย	เวียนฉิม
สวยสตรกลินคม	จิตศกิน
มาลัยกุหลาบสม	ยามรวง
เขามชมเชยขึ้น	กลับชำเนาโรย ¹

ผู้วิจัยตีความเอาเองว่า "มาลัยกุหลาบ" หมายถึงคณะบุคคลผู้ประกอบกันเป็นคณะรัฐบาล เมื่อยังอยู่ในตำแหน่งก็เป็นที่ชื่นชอบของคนทั่วไป แต่เมื่อหมดอำนาจแล้วก็ไม่มีใครกล่าวขวัญถึง เหตุที่ผู้วิจัยตีความเช่นนี้ เนื่องจากสภาพสังคมในช่วงนั้น เป็นช่วงที่มีการเปลี่ยนคณะรัฐบาลบ่อยที่สุด ความประพฤติของผู้ที่จะเข้ามาเป็นคณะรัฐบาลจึงมีทั้งดีทั้งชั่ว และคงจะมีการประจบกันอย่างเปิดเผย จน "นายผี" ออกที่จะติงไว้ไม่ได้ว่า

เขาทักว่าชั่วทั้ง	เด็กเกลอ
การประจบแม่เจอ	โชคบาง
แต่ขอที่ชั่วเขอ	ทำจัก กระจายแฮ
กลับว่าเขา ชักาง	กอร้ายริษยา ²

ในเรื่องการวิจารณ์การเล่นการเมืองที่ไม่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรมนั้น "นายผี" วิจารณ์ไว้ว่า

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ นายผี, "เมื่อพวงดอกไม้โรย", สยามนิกร ประจำวันอาทิตย์ ที่ 12 มกราคม 2490, หน้า 2.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 176.

การเมืองไม่เล่นแล้ว	กลัวเหลือ
กลัวเพราะเกรงการเมือง	แบบไม่
กลัวกลุ่บบาย เบื่อ	การบาย
กลัวบทยายรายโอ	อดสู
อาจสรรสุจริตสู	สุจริต
ทุจริตเล่ห์กลกุ	สุกกลา
ประทุษฐแพะซีพิศ	เผาจี กั้นพอ
ผีแผนฉลุฉายฮา	ฉับหาย ¹

บทร้อยกรองบทนี้แสดงให้เห็นว่า ในสมัยนั้นคงมีการเล่นการเมืองแบบสกปรก คือ มีทั้งการทุจริตควยเล่ห์กลต่าง ๆ รวมทั้งการลอบทำร้ายนักการเมืองที่มีความคิดเห็นขัดแย้งกัน "นายผี" จึงได้กล่าววิจารณ์ไว้เช่นนี้

(2) บทร้อยกรองวิจารณ์สภาพสังคมไทย

มีปรากฏในจำนวนที่ไล่เลี่ยกับเนื้อหาประการแรก คือมีเนื้อหากว้าง ๆ หลายเรื่อง แต่วิจารณ์แต่ละเรื่องไม่มากนัก "นายผี" เริ่มมองปัญหาสังคมว่าเสื่อมทรามลง เนื่องจากคนไทยส่วนหนึ่งเห่อเหิมตามอารยธรรมตะวันตก ซึ่งเรียกว่าเป็นการสมาคมแบบใหม่ของสังคมไทย ซึ่งจำเป็นต้องเข้ากัศตาคารหรู ๆ ที่มีทั้งอาหารและความสนุกสนาน ขณะที่คนไทยที่ยากจนอีกจำนวนหนึ่งทนสภาพเช่นนั้นไม่ได้

กินข้าวกินเหล้าเล่น	และหัวเราะฮา
กินกับแอมปูปลา	เป็ดเนื้อ
เตนร่าระรัวตัว	เต็มลิ้น
โทนทั้งร่าร้องเอื้อ	อดสู

¹ นายผี, "ไม่เล่นแล้ว", สยามนิกร ประจำวันจันทร์ ที่ 10 มีนาคม 2490, หน้า 4.

อารมณ์ลามกเมื่อ
ตาลอตาตางคู
เตนร่ารายกายกำ
กำหนดซ์ตเหลาอั้ง

มารำ โทนแล
คำซั้ง
กุ่มเกาะ กั้นฮา
อกใจ ¹

"นายผี" มีความเห็นว่าคนไทยขณะนั้นหลงใหลในอารยธรรมที่ฟุ้ง เพื่อตามแบบ
ตะวันตกทางไกลจากศิลธรรมอันดีงาม ทั้งนี้ก็โดยหลงผิดคิดว่าสิ่ง เหล่านั้น เป็นศิลปะสมัย
ใหม่¹ ที่แสดงความเป็นคนทันสมัยทันสังคม และ "นายผี" ก็วิจารณ์ไว้ควยว่า สิ่ง² ที่ก่อปัญหา
ความเสื่อมของสังคมและศิลธรรมนี้ไคแก่เงินตรา³ นั้นเอง

หนังสือพิมพ์ภาพเปลื้อง
รูปเรื่องชวนชนชิต
การคาแข่งกันคิค
เถียงวาสิลปสร้างอ้อ

ผ้าปิค
ขอมซ้อ
คฺยหยาบ ยลพอ
กลับอางอวคสิลป

มีสิลปสิลเสื่อมสิ้น
ขอแศทฺรพิยสินพูน
หวังสินอวคสิลปมูล
สิลลุตฺตรมเทียวอม

ธรรมศนย
เพียบพอม
มักไอ โอยพอ
แอมแล้ว เลยหนี ²

"นายผี" ไควิจารณ์สังคมคอเนื่องมาเป็นลำดับจาก³ ความเสื่อมของสังคมโดยทั่วไป
มาสู่ความเสื่อมทางศิลธรรม ทำให้คนไทยบางกลุ่มหลงใหลในอบายมุข และศิลธรรมอันดีงาม

¹ นายผี, "สมาคมใหม่", สยามนิกร ประจำวันอาทิตย์ ที่ 9 กุมภาพันธ์ 2490, หน้า 3.

² นายผี, "ทิ้งสิลอวคสิลปเพื่อสิน", สยามนิกร ประจำวันจันทร์ 17 กุมภาพันธ์ 2490, หน้า 4.

ของชาตินั้น ยังต้องขึ้นอยู่กับองค์ประกอบอีกประการหนึ่งด้วย นั่นก็คือพระภิกษุสงฆ์ "นายผี" ใ้วิจารณ์พระสงฆ์ที่หลงในสมบัติทางโลก ยังมีความต้องการในลาภจนลืมนึกถึงศีลที่ควรปฏิบัติคือ

เป็นเปรียญเรียนว่าเพอ	พุทธพจน
นุญแบกบอกบาปปลด	ไปลตั้ง
ค้ำกฤษนราคลาภอด	เอาแน นะพอ
ไตทาทุมที่ลกลิ่ง	กัลยลอบาลี
อคอยากยามอยูวา	ในวัด
คร่ำคร่ำหง่าเหงือกงัด	โง่บ้า
เซอเสี้ยสี่สวนสนัด	ในชีพ
เหลือส่วนเคี้ยวโคคคว่า	วิ่งคว่างคือควาย ¹

จากบทร้อยกรองวิจารณ์สภาพสังคมเป็นลำดับขึ้นมาจะเห็นได้ว่า "นายผี" แสดงออกค่อนข้างจะจัดเจนและถาวรอยู่มาก โดยเฉพาะบทสุดท้ายนี้ "นายผี" เล่นคำด้วยอักษรเรียกอารมณ์คนอ่านประกอบการวิจารณ์ที่เข้าถึงตัวและรุนแรงด้วยถ้อยคำหลายคำ เช่น "โง่บ้า, เซอ, ควาย" ซึ่งผิดกับเนื้อหาประการแรกที่เกี่ยวข้องกับการเมืองและการปกครอง "นายผี" ไม่กล่าววิจารณ์ในขงนั้นอย่างชัดเจนนัก อาจเป็นเพราะ "นายผี" ตระหนักดีว่าสิ่งนั้นอาจนำภัยมาสู่ตนเองได้ ส่วนเรื่องของสังคมนี้เป็นเรื่องกว้าง ๆ ที่ใคร ๆ ก็สามารถวิจารณ์ได้ "นายผี" จึงแสดงฝีปากของนักกฎหมายไว้อย่างเต็มที่ในเนื้อหาส่วนนี้

จากเนื้อหาของบทร้อยกรองหลาย ๆ ด้านที่พอจะประมวลได้จากผลงานในช่วง พ.ศ. 2490 นี้ ทำให้ผู้อ่านใครจัก "นายผี" ขึ้นมาอีกระดับหนึ่ง "นายผี" มิใช่เป็นเพียงกวีฝีมือดีที่มีอารมณ์ขันมากมาย หากเป็นกวีที่หวังดีต่อชาติบ้านเมืองคนหนึ่ง และแสดงออกอย่างเปิดเผยเท่าที่จะเปิดเผยได้ ในขงเวลานั้น ๆ

¹ นายผี, "ลืมนึก", สยามนิกร ประจำวันจันทร์ที่ 3 มีนาคม 2490, หน้า 5.

บทร่ายกรองของ "นายผี" ใน "สยามนิกร" จึงเป็นบันไดอีกขั้นหนึ่งในการนำ
ให้ผู้อ่านก้าวเข้าไปใกล้ "นายผี" เพื่อทำความรู้จักกับกวีที่น่าสนใจผู้นี้มากยิ่งขึ้น อันจะก่อ
ให้เกิดประโยชน์ในการศึกษา "นายผี" และผลงานของเขา ในช่วงที่วรรณกรรมร่ายกรอง
รุ่งโรจน์ คือในช่วง พ.ศ. 2490 ถึง 2500 ต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย